

GAZDASÁGI LAPOK

45. szám.

Megjelenik minden vasárnap

1909. November 7.

Őszi trágyázáshoz a

Thomassalakliszt

csillag

védjeggyel

helyesen alkalmazva, min-
legelőcsőbb foszforsavas mű-
munkákkal és árajánlat-

den növénynek legjobb és
trágyája. — Kivánatra szak-
tal készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Andrásy-ut 49. sz.

a Thomasphosphatfabriken G. m. b. H., Berlin, magyarországi vezérképviselője.

Óvakodjunk a hamisításoktól
és figyeljünk a védjeggyel!

Minden zsák ólomzárrel és
tartalomjelzéssel van ellátva!

Méltóságos gróf Wenckheim Dénes ur
dobozi uradalmában

szép őszi káposzta eladó.

Ára kicsinyben q-kint 5 kor.

Waggon-rakományban 4 „

helyben Dobozon. Irásbeli megkeresésre fel-
világosítással szolgál az uradalmi intézőség.

Posta: Doboz (Békésmegye).

Vasutállomás: Békéscsaba.

ELADÓ

Ő fensége Lajos bajor kir. herczeg sár-
vári uradalmában

2 darab 3 és fél éves nóri ménlő.

Bővebb felvilágosítást nyújt:

Urad. Jószágigazgatóság
Sárvár (Vasm.)

Magas szárazanyag és cukortartalma 1000 mmázsa
prima

takarmányrépa

Temesvár, Gyárvárosi állomáson waggonba rakva 100 q-ként
115 K-ért eladó

Bánati Vetőmagnemesítő Intézet, Temesvár.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapított 1847.

Brausweller Janos

Szegeden Cs. és kir. kizárólagosan
szab. chronometer- és műóra, főtalálója
a remontoir ingaóráknak
stb. stb.

**ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE**

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöztetnek.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 88,

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-
resták, konkelyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők,
boronák,
sorvetőgépek, Planet jr. kapálók,
szecskevágók, répavágók, kukoricza-mörzsolók, darálók,
őrlemők, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu
ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

MEGJELENT

KODOLÁNYI-féle 1910. évi GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

a szokott esinos kiállításban, de az eddiginél
sokkal bővebb és változatosabb tartalommal.

50-ik ÉVFOLYAM.

Ára helyben 2 korona 80 fillér. Ajánlott postai szét-
küldéssel 3 kor. 25 fill. Utánvétellel küldve 3 kor. 45 fill.

Megrendelhető a GAZDASÁGI LAPOK kiadóhivatalá-
ban, Budapest, IV. kerület, Múzeum-körút 7. szám.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELVE:
Hozunk mezőgazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	16 kor.
Fél évre	8
Negyed évre	4

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Múzeum-körút 7. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési
pénzek a kiadóhivatalhoz eszünk.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala vess fel.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad-
tatnak el.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási
jog fentartva.

Kéziratokat a Szerkesztőség nem ad vissza.

Telefon: 623.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. — y.	777
Agrár-merkantil béke. — Lukács Aladár	777
Tárca. Rizstermelési adatok és a rizs multja. — Gyulai Gy. Károly	778
Gazdasági levél. — Fehér Zoltán	779
Az öröklékenység. — Dr. Rapaics Raymund	780
A szőlő eltartásának új módja	781
A sorvető gépek próoája. — Jalsoviczy János	781
Könyvismertetés.	782
Kérdések és feleletek	782
Kérdések: A sertésrájja hatása a szőlőre. M. A. — Rozsdásodó buza legeltetése. Ipolymenti. — Philoxera- mentes szőlő pótlása. M. A. — Borszűrő beszerzése. Feleletek: A szárított répaszelet tápértéke össze- hasonlítva a tépelt kukoricaszár tápértékével. P. — Rozs buzavetés megtriktitása. P. — Elhasznált arató- gép-kévekkételek hovaforrdítása. C. — Festék vasrác- kerítésre. P.	782
Hírek	782
Aprók	784

SZEMLE.

(A gazdasági helyzet november elején. — Több gaz-
dasági cikk áralakulása. — A szalmahiány. — A
németbirodalmi ipari válság és ennek várható kö-
vetkezményei. — Az osztrák Ermächtigungs Gesetz
és a magyar mezőgazdaság veszedelme.)

A november hónap is még elég enyhe volt, nem
oly nyárias már, mint elődje, október de
még nagyon megjárta. Az ősz azonban már
külsőjében is jelentkezik. Nem zöldek többé a
lomberdők, hanem sárgás-barnák és a levélhul-
lás az enyészeti jele megkezdődött. Mindamellét
még mindig vannak szokatlan jelenségek, me-
lyek mint a minő a Budapestről fölfelé eső tája-
kon mindennapi, inkább a nyárra emlékeztetnek
mint a küszöbön álló télre. Így sok helyen
még a hét első felében gyűjtötték a luczerna
negyedik gyapját. A szüheréket még sok
helyen kaszálják és zölden etetik talán András
napig is. A gyeplegelőkön még élelmet
talál a legelő jószág. Az őszi vetést még
gazdáink nem fejezték be. Még sokfelé lehet
látni vetéssel foglalkozókat. A répaszállítás azon-
ban nagyon előrehalad, az idő nagyon kedvező
ugy a kiszedés mint a szállításra. A mi a veté-
seket illeti, van mindenféle, a szerint a mint
nagyon korán, korán, rendes időben, későn vagy
nagyon későn vetettek. A nagyon korán vetett
gabonák már tulmagasak, sokfelé kaszálják.
Kivételesen előfordul az is, hogy már a szárbán
a kalász. Ezeket lekaszálás után kiszántják, mert
a buzának nincs az az utánsarjadzó képessége

mint a rozsnak. Aggasztó jelenség a rozsdá föl-
lépése a búzákon. Ez veszedelmes. Ne adj Isten,
hogy az 1872-iki tél megismétlődjék. Ekkor
ugyanis az történt, hogy a búzák már novem-
berben sárgulni kezdettek. Decemberben ja-
nuárban ez fejlődött, és mert egész télen se hó,
sem fagy nem volt, a rozsdá annyira kifejlődött,
hogy tavasszal már egészen sárga volt minden
buzavetés. A rá következő évben csak üres
szalmát arattunk. Remélhetőleg ez nem ismét-
lődik meg az idén. A rozsdá föllépése azonban
a normális időben vetett búzákra minden esetre
kellemetlen tünet.

A takarmányzás és legeltetés kitolása jó
messze be a télbe már érezteti hatását. A nö-
vendékmárha keresett lett. Az ipolysági vásá-
ron az 1—1½ éves tinókat magas áron el-
kapkodták; mert Ipolyság oly vidék központja,
a hol az őszi takarmányzás évadja nagyon ki-
tolódott. A kifejő gazdaságok számára a friss
fejős és előrehaladottan vemhes teheneket min-
dig élénkebben keresik. A hizott marhákért is
már jobb árakat fizetnek. Előreláthatólag a
marhaárak a közel jövőben emelkedni fognak.
Legalább minden jelből ez látszik. Érdekes a
vadnak nagy ára. Budapesten nyulakért 3·20—
3·40 fillért fizetnek, fácánokért 3—4 koronát.
De a vaj sem olcsó. Friss tea vajért 3—3·10
fillér, a főző vajért 2·60—2·70 fillért fizetnek ki-
lonkint. A borjú ára is elég magas, I. rendű vá-
gott borjú bőrben 1·30—1·50 fillér kilonkint. A
szalonna és zsiról ne is beszéljünk. Ezen mel-
lécekké nagy ára lehetővé teszi a belterjesen
gazdálkodóknak azt, hogy az elmaradt buza jó-
vedelmekért némileg kárpótolják magukat.

A gazdákra nézve végtelenül kellemetlen a
szalmahiány. Nagy kinban vannak e miatt. A
szalmakazlak oly kicsinyek már most is, és az
eladó szalma oly kevés, hogy előreláthatóan
már a közel jövőben nagy baj lesz az aljazással.
Sokan homokoznak már most a szalma helyett,
mások veszik a szalmát már is drága pénzen.
De így is a trágya produkezió nagyon elmarad
és a következő évek termésének csökkenése
lesz erre a felelet.

De beszéljünk a nagy világról. Az amerikai
üzleti válság eltolódott Németországba. Volt
módunkban német iparosokkal beszélni, a kik
kétségbeejtő dolgokat beszélnek a németországi
ipartelepek állapotáról. A termelést redukálták a
mennyre csak lehet. Hetenkint csak 3—4 napot
dolgoznak ½ vagy ¼ munkás létszámmal. En-
nek következtében mintegy 9 millió ember, a ki
a német ipartelepekről él, nyomorog. A német
iparosok azt jósolják, hogy ez az ipari válság át
fog plántálódni Ausztriába és nem oly mértékben
Magyarországra is. Nem feladatunk az ipari

válság mélyreható okainak felkutatása, de igenis
ránk hárul a feladat, hogy ennek kihatását a
mezőgazdasági életre kifejtjük. Ilyen válságok a
fogyasztás csökkenését vonják maguk után és a
főbb termelvények u. m. gabona és hus elérték-
telenedésére vezetnek. Így magyarázható meg
az, hogy a sör-árpának az idén alig van kelen-
dősége. Egy részt a német söradó emelés, a
minek folytán a liter sör 10 kr.-ról 12 és fél kr.-ra
emelkedett Németországban, másrészt a tömeg
fogyasztók keresetének nagy mérvű csökkenése
megmagyarázza a sörárpa mint nyersternény
íránt a kereslet csökkenését. Egyelőre még csak
ebben látjuk a német ipari válság hatását. De
Ausztriában is kezdenek már a magyar fogyasztás
csökkenéséről beszélni, és arról, hogy a magyar
milliók már nem özönlenek oly nagy folyamokba
ugy oda, mint eddig. Az osztrák ipar érzi már a
szelet. De a következtetése egészen más. Az
osztrák ipar abban keresi a megmentését, ha
termelése Magyarország határain is átmehtne.
Tehát új piacok kellene neki. Ezeket pedig
csak ugy találja meg, ha feláldozza a magyar
mezőgazdaságot olyan formán, hogy az agrár
vámokat megszünteti. Nevezetesen a buza- és
kukoricza-vámot leszállítja és a marha és hus be-
hozatala Balkán államokból megengedi. De azért
a magas ipari védvámok megmaradjanak. Ez a
veleje annak a nagy gazdasági harcznak, a mi
jelenleg Ausztriában foly. A kereskedelmi és
iparkamarák az Ermächtigungsgesetz után kéred-
zenek, vagyis parlamenti felhatalmazást követel-
nek a kormány számára, hogy a szerződéseket
ilyen értelemben a Balkán államok és a tengeren-
tuli államokkal megköthesse. Az osztrák gazdák
központi szervezete élén Simits von Hohenblum
lovaggal küzd ellene. Mi ezt a harcot, mint
erősen érdekelt felek, csak tétlenül nézzük, mert
parlamentünk tetszhalott és nélkülünk rólunk
tárgyalhatnak mások. Egy szép napon arra eb-
redhetünk, hogy megkerülésünkkel leszállítják
vagy megszüntetik a buza- és kukoricza-vámot,
a magyar mezőgazdaság ezen hatalmas oltal-
mát és megkötik a husbehozatalra nézve ide-
gen államokkal a szerződéseket. Mi azt gyanít-
juk, hogy az egész politikai válság háttérben
az osztrákok azon törekvése lappang, hogy a
magyarokat egy efféle bevégzett tény elé állítsák.
Jó lesz vigyázni!

Agrár-merkantil béke.

Néhány hét előtt e czimen cikket irtam a
Pesti Napló hasábjain s miután nem szeretném,
hogy szavam a pusztában elhangzó magányos
szóatként muljon el, meg akarok emlékezni az
eszméről e lapokban is.

Cikkem megjelenése óta eltelt rövid néhány
hét közgazdaságpolitikai eseményei is azt iga-
zolják, hogy ha közgazdasági harcba indulunk,

A M A G Y A R

L E G E L Ő N Y Ő S E B B A

MEZŐGAZDÁK

GABONA

S Z Ő V E T K E Z E T E U T J Á N

É R T É K E S I T É S E.

V. KER., ALKOTMÁNY-UTCZA 31. ♦♦♦♦♦ Takarmánycikkekre megbízható legmegfelelőbb beszerzési forrás.

ugy az ellenség csak egyfelől fenyeget: a Lajta felől — és egyformán fenyeget agrárt és merkantilt, ha magyar. Elég, ha a megindult tarifaharcra utalok.

A magyar viszonyok speciális viszonyok. Minden téren azok, Magyarország kivételes politikai helyzete folytán, de legkiváltkép azon közgazdasági téren, a hol mindig Ausztria indokolatlan ingerenciájával kell megküzdenünk.

Legjobban domborodott ez a tény ki az előbb említett tarifa-harcban. De kiviláglott egy másik tény is — az összetartás szükségességének, az együvértartozásnak ténye. A megindult tarifaharcban összefogtak agrárok és merkantilok. Közösen gyülekeztek s közös retorziós lépésekre határozták el magukat. És a föld tovább is ugyanabban az irányban mozog, nem zökkent ki sarkából.

És csodák-csodája, a határozatokat sem veszekedés szülte. Sőt vita is alig volt. A két nagy tábor vezérferfiái az örökös agyarkodás után összekerülve, gyönyörű együttműködő tárgyalásban, gyorsan és egyhangulag hozták meg határozataikat.

Talán még sincs tehát szükség idebenn, a mi kis országunkban pártos viszályra; talán felesleges közgazdasági életünket ketté osztva, belevetni a civódás szellemét. Talán kár két egymással ellenséges táborot toborozni s egymás ellen izgatni, talán mégis az a helyes, ha az apróbb differenciákat félre dobva, a két tábor vezetői a valódi, az egyetlen és közös ellenség ellen tüzelnek harcsoaikat s egyesült erővel győzelemre vezetnék az egységes magyar közgazdasági tábor.

Be kell látnunk, hogy aktuális közgazdasági politikánkban nincsenek agrár és merkantil ellentétes érdekek, hanem magyar érdekek. Be kell látnunk, hogy a magyar érdekek érvényesülése egyformán diadal mindkét közgazdasági táborunkra nézve s egyformán haszna van belőle agrárnak, merkantilnak. Be kell látnunk, hogy a magyar érdekek csak úgy érvényesülhetnek; közgazdasági viszonyainkat csak úgy tudjuk megszilárdítani, Ausztriával — az egyedüli ellenséggel szemben — csak úgy tudunk győzedelmeskedni, ha úgy agráraink, mint merkantiljeink félre teszik a kölcsönös egymásra való féltékenykedést s az egymás kivívott sáncaikat nem lerombolni igyekeznek, hanem segítik azokat tovább építeni.

Meg kell találni az arany középutat, mert ha

még soha, de most csakis ezen haladva érünk célhoz.

Meg kell találni az egymás mellett való haladás útját, mert az egymással szemben való haladásnak épen nálunk hiányzik a létjoga.

Nálunk felesleges az agrár-merkantil harc. Felesleges és bűnös. Bűnös azért, mert általa elősegítjük az osztrák közgazdaság érvényesülését.

Nálunk, a hol a lakosság 70%-a a mezőgazdaságból él, a hol mindig hangoztatva látjuk, hogy mezőgazdasági állam vagyunk, a hol tehát a mezőgazdaság elnyomva nem csak hogy nem lehet, de miután érdekei az ország alapérdekei, mindig tulsúlyllyal is bír az ország közgazdasági mérlegében, vivhatunk harcot agrár érdekért, de felesleges harcba menni a merkantilek ellen. Felesleges azért, mert minden magyar érdek — épen az előbb említett okból, mivel hogy agrárállam vagyunk — egyuttal agrár érdek is — és nem melizma, bár első pillanatra komikummal bír, ha azt mondom, hogy a magyar merkantilérdekek — épen mert magyar érdekek — egyben agrárérdekek is.

Igy leszögezve, e kijelentésnek lesznek ellenzői is, de mélyebb megfontolás után mindenkinek, a ki a közgazdasági tudomány iránt érdekel bir, be kell látni ennek igazát, a melyet bizonyít az a tény is, hogy minden igaz magyar ember egyik programpontja, legyen bár a legszélsőbb agrár is, a magyar ipar pártolása.

De tovább megyek! A merkantil érdekek fejlődésével együtt jár a jobb közéletmezés — az ipari munkás jobban él — ezzel pedig a mezőgazdasági termékek piaca bővül. Az agrárérdekek fejlődésével, a gazdálkodó lakosság anyagi érdekeinek erősödésével viszont nagyobbodik az iparcikkokban való kereslet.

Ebbe a circulus vitiosusba egészséges, éltető véráramlást vinni, képezi a helyes közgazdasági politika célját és épen ez az egészséges véráramlás hiányzik nálunk.

E kóros folyamatnak egy oka van: Ausztria befolyása. Annyit pedig tudunk, hogy minden kórnál, ha segíteni akarunk, előbb az alapokat kell megszüntetni s csak azután az okozatot. Nekünk is előbb Ausztria ellen kell összefognunk s csak ha már bele vittük — Ausztria befolyásának kiküszöbölésével — azt az egészséges véráramot közgazdasági életünkbe, a mely biztosítja hazánk nyugodt fejlődését, ébredhet fel agrár avagy merkantil önértetünk. Mind-

addig, a mig közgazdasági politikánk nem független, nincs jogunk a közgazdasági önértet fenn való hirdetésére.

Körülbelül 350 millió korona értékben viszünk ki vágóállatokat élve és leölve, kivisszük a nyers bőrt s 70 millió korona értékben hozunk be bőr-árut. 500.000 koronát adunk a külföldnek csak kolbászárukért, milliókat szarv, szőr és szaru-árukért.

A gypju mint nyerstermény kerül ki hazánkból s több mint 500 milliót adunk ki fel dolgozott textilárura. Évi tejtermésünk tulhaladja az évi 2500 millió litert s még is több mint 3 millió értékben hoznak be sajtot és több mint 200.000 kg. vaját.

Ez csak néhány kiragadott szám; tizszer, százszor ennyit hozhatnék fel példa gyanánt, de ez is mennyire megdöbbsentő. Csak szorosán a mezőgazdaságon nyugvó ipart említem fel, a mi nincs. Hol vagyunk a végcélról: a hazai ipari szükségletek hazai ipartermekekkel való fedezéséről.

És ne feledjük el, igazi merkantil érdekünk csak ennyi. Csak ennyi és mégis milyen távol vagyunk még tőle. Magyarország külpolitikai közgazdasági érdeke tisztán agrár, ezt ne feledjék a merkantilek. De minden erővel munkálkodjanak az agrárok a hazai ipar fejlesztésén.

Közgazdasági politikánk tehát akkor lesz okos, ha befelé merkantil, kifelé agrár.

Ezen kétféle politika egységes irányítására tegyük félre az ellentétes harcias jelszavakat, melyekre semmi szükség s alakítsuk meg azt a közgazdasági szervezetet, a melyben a hazai agrár és merkantil érdekek egyformán otthont lelnek. A melyben a fel-felmeülő agrár és merkantil ellentétek békésen elsimíthatók s amelynek kebelében az agrár és merkantil vezérferfiak — ha szükségét érzik — kivivhatják egymás között csatájukat, intern körben, a társadalom felizgatása nélkül s a harc eredménye: egységes megállapodás lesz, egy-egy épen aktuális gazdasági ügy elintézésére.

Példa erre a többször említett tarifa-ügy.

A szervezetet egy delegáció gyanánt képzelem, melyet úgy a merkantil, mint az agrár érdekképviselők kiküldöttei alkotnának. Ha ezen delegáció egységes határozatait úgy a merkantil, mint az agrár körök kötelezőül elismernék, úgy a parlament sem folytathatna az összes választók kívánságaival ellentétes politikát s a

TÁRCZA.

Rizstermelési adatok és a rizs multja.

Hazánkban, kivált Délmagyarország erre alkalmas területein, főként a Karácsonyi grófké az érdem, hogy a rizstermeléssel megösmerekedhettünk. Klima és talajviszonyok, sajnos vajmi csekély területen biztosítanak létkört a rizsnek hazánkban, legalább számottevőleg sohasem leszünk akár Előindia akár pedig csak Felsőolaszország rizstermelésének is versenytársai. Pedig a rizs, az *Oryza sativa*, a tápszeradó növények egyik legérdekesebb faja, a mellyel nemcsak gazdasági jelentőségénél, hanem történeti multjánál fogva is érdemes foglalkozni.

A rizsnek egészben véve két alfaja ösmeretes. Az egyik a közönséges táp-rizs, a melynek szemtermése átlátszó; a mit az ugynevezett abeuronréteg fehérszínűtestecskéi okoznak, mig a másik, a keményítő-rizs homályos, át nem látszó termést ad.

Van még egy harmadik, a Japánban természetű ugynevezett hegyvidéki rizs is, a mely azonban minőségben, s táperőben egyaránt a másik

kettő mögött áll; viszont öntözésben beéri a legkevesebbel is.

A rizskeményítő a jódfestéssel szemben egészen más tüneteket mutat, mint bármely egyéb keményítőanyag, a jód ezt ugyanis nem ibolyaszínre, hanem sárgásbarnára festi. Jele ez annak, hogy a rizs keményítőanyagában, ellentétben egyéb keményítőféléktől, bőséges a cukor és dextrin tartalom.

Fogyasztóközönségünk hazánkban csupán a közönséges rizst ismeri és használja; mig Kelet-ázsiaiában, legkivált Japánban bőségesen fogyasztják a tagadhatatlanul táperős és tápdus keményítő-rizst is. Persze ennél a rizszemek kásaszerű péppé főnek. Ha sokáig főzzük a közönséges rizst, végre az is pépszerű lesz. Azért a japán rizsfogyasztó is, a keményítőrizsből készült pépet inkább csak étkezés végeztével fogyasztja tésztanemű csemegeként, mig egyebet inkább édes szeszessitalt készítenek abból. A keményítő-rizs nagy arányu mezőgazdasági kultura tárgya, Japánon kívül Khinában, Kelet-Indiában és Szigetindiában.

Azért a 3 említett rizsfajnak sokféle varietása ismeretes; ám az eltérés csak a szemek különböző nagyságában rejlik.

A rizs a legrégebb kulturnövények egyike. Khinában és a hindu-maláji kulturterületen az idők őshomályától kezdve termesztik. A régebbi írók közül a legtöbb író, de Candelle nyomán Keletázsia tartja a rizs őshazájának; ezzel ellentétben figyelemre méltó tünetként tapasztaljuk azt, hogy Keletázsiaiában és Japánban eddigélé sehol sem akadtak vadon termő rizsre, mig Előindiaiban több helyet akad a gyomféle közt vadrizs is. Ujabban pedig Belafrikában még nagyobb arányban találtak vadrizset. Roxburgh, Előindia gazdasági flórájának egyik alap ismertetője írja: hogy vadrizset Indiában ott is talált, a hol az sohasem kultiváltak. Az afrikautazók közül Schweinfurth, Középafríka vizei mentén sűrű övekben több helyütt talált vadon termő rizszel. A vadrizs zónáit tanulmány tárgyává tett összes kutatók egybehangozóan azt vallják, hogy a vadrizs természetének ize hasonlíthatatlanul finomabb, mint a kultivált rizsé. A vadrizsnek belafrikai óriás telepei némileg a mellett szólanak, hogy a rizs őshazáját a sötét világrészben kell keresnünk, a honnan az akár a Suez földszoroson, akár pedig az indiai oceán tengeri utvonalaín kerülhetett át valamikor Előindiaiba, onnan pedig tovább a tőle

RESICZAI ACZÉLEKÉK

Kitűnő szerkezet

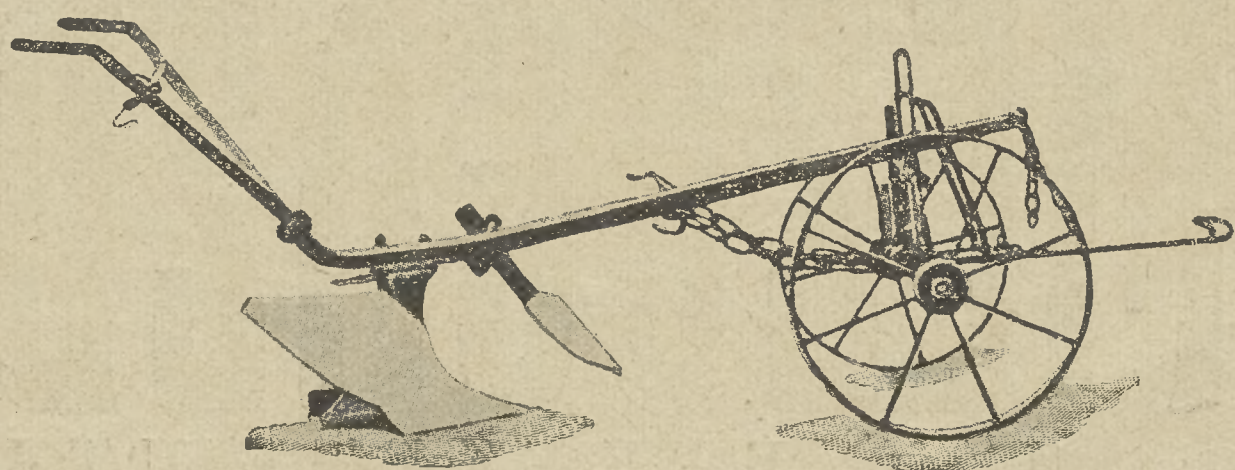
Kiváló aczélanyag

Kevés vonóerő

jellemzik a resiczai talajművelő-eszközöket.

Árjegyzékkel, legolcsóbb ár-
ajánlatokkal szívesen szolgálunk.

A M. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége
Budapest, V., Váci-körut 32. szám.

kormány is egy egységes közgazdasági társadalom egységes követeléseire támaszkodhatna Ausztriával szemben.

Mindez pedig nem csak hogy nem utópia, nem csak hogy nem lehetetlen, hanem a speciális magyar viszonyokat tekintve, feltétlenül szükséges, mert csakis teljes egységgel leszünk képesek Ausztria ellenséges gazdasági politikáját legyőzni.

A magyar egységes közgazdasági érdekképviselet egységes hadseregét, az egyedüli igazi ellenség az egymással civódó osztrák közgazdasági tábor legyőzni nem lesz képes; holott megosztott erővel sohasem fogunk számottevő eredményeket elérni. Az osztrák-magyar monarchia külpolitikájában csakis az *osztrák* merkantil érdekek érvényesülnek. Ezért nem értek el eddig s nem fognak elérni sohasem, semmiféle harczi lármával agráriusaink s ugyanezért nem öröm a magyar merkantilekre sem a monarchia merkantil-politikája. És végre ugyancsak ezért közösek a magyar közgazdasági érdekek egymással, legyenek bár agrár, avagy merkantil alapokra építve.

Csakis *egyesült erővel* leszünk képesek helyes arányokat belevinni gazdasági politikánkba s csakis egytértéssel leszünk képesek egy hazai ipart, mint a magyar mezőgazdaságot céltudatosan fejleszteni.

Lukács Aladár.

Gazdasági levél.

Lengyel, 1909. okt. 25.

II.

Vármegyénk agilis alispánja, ki nem csak a közigazgatás kormányzásával mutatja meg kiváló rátermettségét ezen előkelő állásra, mint közgazdasági kérdésekkel is foglalkozó egyén ritkítja a párját kollégái között. Ime mostani jelentésében nagyon érdekesen emlékszik meg a selyemtenyésztés apostoláról Bezerédj Pál óméltóságáról s legyen nekem megengedve szavainak egy részét idézni az alábbi sorokban, mert oly szép szavak ezek s oly mesteri iránylyal vannak egybefűzve, hogy felérnek egy babérkoszorúval. De szóljon hát a nemes alispán ur:

„Bár szorosán véve nem képezi is megyei közéletünk tartozékát, mert a vármegye gondozása alatt álló intézmények sorából 1880-ban kiválván a *selyemtenyésztés* ügye, azóta teljesen önálló életet él, mégis mulaszthatatlan kötelességemnek érzem, hogy most, a mikor megyei

szabályrendeletünk értelmében ez évben utolsó rendes közgyűlésünket tartjuk, néhány rendelkezésemre álló tárgyilagosságot világításában, főbb vonásokban feltüntessem azt a nagyarányú fejlődést, melyet a magyar közgazdaságnak ez az ága a jelzett időponttól kezdve felmutatott.

A jövő év március havában lesz 30 esztendeje annak, hogy vármegyénk törvényhatósági bizottsága „örvendetes tudomásul vette“ báró Kemény, akkori földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszternek 1880. évi február hó 26-án 4497. szám alatt kelt leiratát, amelyet mint az önzetlen magyar honszeretnek világra szóló sikerekkel igazolt, történeti becses bíróságtalan dokumentumát egész terjedelmében ide iktatok.

„Felhívom a megye közönségét, mikép a hazai selyemtermelés emelése érdekében a vezetésemre bizott miniszterium meghatalmazottjaként, *egyedül az ügy iránti buzgalma által vezéreltetve és díjtalanul működő* Bezerédj Pál hidjai birtokost, minden ezen érdekelt iparág fejlesztésére irányzott törekvései és intézkedéseiben részéről is lehetőleg támogassa.“

A rendelkezésemre álló levéltári adatok segítségével megállapítható, hogy Bezerédj Pál Óméltóságának ezen megbízatását megelőző időkben, természetesen csak a megye területén, egy a törvényhatósági bizottság kebeléből alakított szűkebbkörű választmány gondjaira volt bízva a selyemtenyésztés. Ami megyénken kívül alig egy-két vármegyében foglalkoztak akkor szórva nyosan selyemtenyésztéssel. Hogy mily jelentéktelen mértékben, az abból könnyen következtethető, hogy még ami vármegyénk selyemtenyésztési bizottsága által felmutatott eredmények is, amelyek pedig a mai állapotokhoz képest komoly számbavételre sem igen tarthatnak igényt, mint külön kiemelendő sikerek nem egy miniszteri leiratban tétetnek elismerés tárgyává. Ami megyénken, ahol tehát a selyemtenyésztés a legfejlettebb lehetett, következőképpen állt akkor a selyemtenyésztés ügye. Az említett bizottságon kívül a selyemtenyésztés szolgálatában álló szervezet, még egy egyetlen tényezőből a 400 frt évi fizetéssel javadalmazott megyei selyemtenyésztési felügyelőből állott. A vármegye a selyemtenyésztés céljaira átengedte a tulajdonát képező szekszárdi orvosi lakot, s ez volt a selyemtenyésztés szolgálatában álló egyetlen épület. S minthogy selymértépe vásárlására s a termelt gubók beváltására némi forgó tőkére is volt szükség, különböző alapjaiból, így pl. a

nemesi, kolera- és a posztógyári alaphól apróbb segélyeket szavazott meg. Mint kortörténeti adatot érdekesnek tartom feljegyezni, hogy a fentebb említett selyemtenyésztési felügyelő kinevezetésekor, tehát amikor a selyemtenyésztés már erősen folyamatban volt, a tenyésztők között történelmő kiosztás céljából megvásárolt peték ára *25 forintot tett ki*. A vármegye által selyemtenyésztési czélokra *évek során* át fordított összeg pedig *mindössze 6000 forint volt*. A termelt gubó mennyiség 1870 ben, amikor az eredmény a legnagyobb volt, elsőrendű gubóban *5992*, másodrendű gubóban *1815 font* volt. A most említett összes gubó mennyiség beváltási ára fejében *kifizettetett 891 forint 64 krajczár*. Levéltári adataink tanúsítják továbbá, hogy a legombolyított nyers selyem értékesítése céljából a bizottság a selyemtenyésztési felügyelőt az évi termelés egész eredményével együtt Bécsbe utaztatta, hol az portékájával a különböző gyárosoknál házalt; tanúsítják továbbá, hogy a mikor a kormány azzal is megakart bizni a bizottságot, hogy a szomszédos megyékben termelt gubók beváltását is vállalja magára, feladat körének ezen kiterjesztésére már különböző okoknál fogva nem mert vállalkozni.

Igy állottak a dolgok, a mikor Bezerédj Pál ur Óméltósága a magyar selyemtenyésztés ügyét kezébe vette. Lássuk, hogy állanak ma.

A selyemtenyésztés ez idő szerint *31 vármegyében* van meghonosítva. Van az országban *6000 községi faiskola*. Ezekon kívül maga a selyemtenyésztés fentart *59 faiskolát 144 hold kiterjedésben*. A szekszárdi gyártelepen az 1908. évben *1130 kg. pete* állított elő s ezek görcsövezéséhez, lemosásához és elhelyezéséhez bárom hónapon át *naponta átlag 644 munkásnő* alkalmaztatott, kik összesen: *34.520 korona* keresetben részesültek. A folyó évben *1,735.692 kgr. gubó termeltetett*, melyért az országos selyemtenyésztési felügyelőség *3,617.470 korona 15 fillér beváltási árat fizetett*. Ebből csak *Tolnavármegyére 88.672 kg. gubó és 187.374 korona 26 fillér beváltási ár esett*. A selyemtermelők száma a folyó évben *84.042 volt*, ezek közül *3702 tolna-megyei*.

Működött az országban ez évben *147 gubó-beváltóállomás*. Van az orsz. selyemtenyésztési felügyelőségénél *259 állandó alkalmazott*, akiknek évi járandósága *291.037 koronát tesz ki*.

nyugatra eső keletázsiai, nevezetesen kínai és japáni tájakra.

A régi chinai birodalom tanúsága szeriut Kr. születése előtt a 3-ik ezredben a rizs már Keletázsiaszerte elterjedt kultúrnövényként szerepel. A hinduszanszkrit könyvekben, egy 1000-ban Kr. előtt irt munkában utalnak elsőben a rizsre, mint „vrihi“ nevű kultúrnövényre. A legelső alkoholtartalmu italt is hinduk állítják elő elsőbben, még pedig rizsből. Ez az arrak néven ma is ösmeretes rizspálinka.

Görögország Nagy Sándor indiai hadjáratai után kezd a rizsszel megismerkedni. A növény mai botanikus elnevezése *Oryza* is görög eredetű. Az arab rouz-nak nevezi. Nagy Sándor hadjáratai útján legalkalmasabb kultúrtaajt talált a rizs Mesopotániában, a Tigris és Eufráth termékeny vizközei mentén. Az ó-egyiptomi királysírok felirataiból azt látjuk, hogy Egyiptomban csupán Nagy Sándor ideje óta kultiválják a rizst.

A római birodalomban Augustus császár korában, tehát Egyiptom meghódítása után, alig pár évtizeddel utóbb, a rizs közkedvelt kereskedelmi fogyasztási cikk volt; persze Olaszországban akkortájt még nem termesztették. A mórok voltak azok, a kik magas fejlettségű vízkulturműveik során a rizstermesztést bevezették. Európában, a hol elsőbben is a mórok által elfoglalt Spanyol tartományok folyammenti tá-

jain kezdtek azt nagyobb arányban termesztetni. Legkiválóbb volt Valencia rizskultúrája a Qadalkuivir folyó völgyében.

A mór uralom megszűntével Európában széltében, hosszában termesztették aztán a rizst az északi szélesség 45. fokáig mindenütt. A rizstermelés Európában akkortájt sokkalta nagyobb körre terjedt, mint manapság. Azért Délmagyarország leszámításával, a meleg klímát kedvelő rizst, sehol Európában a 45. fokon túl meghonosítani nem tudták.

Hogy a rizs nagyobb tért nem hódított Európában, sőt régebben elfoglalt területeiről is visszanyomulni volt kénytelen, annak tünetét részben egészségügyi okokban kereshetjük. A rizs legfőként mocsaras, tehát egészségtelen tájakon diszlik legörömbösebb. A kultúrában folyton előhaladó Európa vizszabályozások útján állandóan igyekezett a vizenyős, mocsárlázás, tehát egészségtelen területeket lebecsátani, szabályozni; ez uton érthető módon a rizstermelés létköréi, kultúrterépe szerte folyton szűkebb térre szorultak. Különbben is Európa egyéb kiváló szemeltségű termelése más oldalról is háttérbe szorította a rizstermelést.

Felsőolaszország egyes uralkodói, kivált a renaissance-kor legkiválóbb fejedelméi a Medici-k, ismételt rendeletek kiadásával meghagyják alattvalóiknak, hogy rizsültetvényeiket lakóhelyeiketől legalább is fél, sőt több fél napi

járó földeken létesítsék. Az ilyen rendelkezések a rizskultiválás ügyének semmikép sem kedveztek.

Jelentősebb rizstermő területeket Európában ma csupán a Pó vidék szabályozatlan lópjain találunk Felsőolaszországban s valamivel kisebb keretben Valencia tartományban, Spanyolországban, legfőként a Jucar folyó mellékein.

Ázsia egyéb tájain, a már említett ös rizskultúrtajakon kívül rizst termelnek a Káspitó mellékein és Turkesztán vizenyős tájain is; Szigetindiában pedig mindenütt.

Az új világrészbe 1647-ben került át a rizs; azzal elsőbben is Dél-Karolina államban próbálkoztak, mindjárt eleinte is kedvező eredményel. Amerika rizstermékei közt a Karolina-rizs ma is elsőrangú minőség. Nagyobb rizsültetvényeket találhatunk aztán Kaliforniában és Mexikóban; Délamerikában pedig Brazília északi részén, az Amazon torkolat vidékeinél és Paraguayban.

A száraz talaju Ausztráliában csupán az északi részek egy-két vizenyösebb pontján fogunk rizskultúrta találni.

Afrikában, a rizs valószínű őshazájában a sivatagok leszámításával a vad- és a kultúr-rizsféle buján diszlik. Am a felületesen hanyag s általában tájékozatlan mivélés mód és kezelés mellett maga Afrika is rizsbehozatalra szorul.

Gyulai Gy. Károly.

Szivattyúk és Mérlegek **GARVENSWERKE**
Különlegességi gyár:
Központi igazgatás:
Bécs, II., Handelsqual No. 130.
Városi mintaraktár: Garvens W.
Bécs, I., Schwarzenbergstr. 6.

A tenyésztőkön kívül a selyemparral foglalkozott 1650 munkás, különböző raktárakban és beváltóállomásokon, akiknek fizetése 855.480 koronát tett ki.

Van az országban 9 selyemgombolyító gyár és pedig: Tolnán, Békéscsabán, Törökkanizsán, Mohácson, Pancsován, Ujvidéken, Lugoson, Komáromban és Győrben. Ezek közül az első három saját kezelésben van, az utóbbi 6 pedig bérbe van adva.

A múlt évben külföldre szállított 98.000 klgr. selyemfonál, 4,525.000 frank értékben és 72.000 klgr. gubó 362.000 frank értékben. Ebben a termelésben azonban a törökkanizsai és békéscsabai fonódák még nem vettek részt, úgy, hogy ezek az adatok csak 7 fonoda munkájának az eredményét mutatják.

A 9 selyemgombolyító gyárban évenként 1,500.000 gubó lesz legombolyítva 3,300.000 korona értékben. Az ezen 9 gyárban alkalmazott 2460 munkásnévi keresete 810.000 korona.

E mellett a selyemtenyésztésnek a múlt év végével épületekben, gépekben, szerelvények és üzemi anyagokban meglevő vagyona 7,975.540 korona értéket képviselt.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság! Ez a minden képzeletet felülmúló rohamos fejlődés, a magyar selyemtenyésztésnek a legnagyobb optimisták által sem remélhetett mai virágzó állapota, — a 30 év előtti miniszteri rendeletnek utolsó betűig beváltott szavaival élve — minden ízében és „egyedül az ügy iránti buzgalma által vezéreltetve és díjtalanul működő Bezerédj Pál hidjai birtokos“-nak köszönhető!

Hogy a 30 évvel ezelőtt megyei gyámolítás mellett sinylódott vérszegény iparág ma az ország százezrei kezébe milliókra és milliókra menő keresetet juttat; hogy az egykori szerény megyei orvosi lak helyett, melynek mindössze talán 9 szobája sem volt, ma 9 hatalmas gombolyítógyár fogadja magába feldolgozás végett az ország 31 vármegyéjének nyers termelését; hogy a jövő évben Tolnán már az első sodrógyár is megkezdte üzemét, ami a gyáripari feldolgozás terén ismét egy magasabb fokozatot jelent; hogy a külföldre kerülő magyar selyem elsőrendű minősége és selyemtenyésztésünk üzleti reálitása a magyar névnek az egész művelt világon olyan hírnevet szerzett, hogy a magyar selyemtenyésztés vezetésének és berendezésének tanulmányozása és utánozhatása céljából Szekszárdon már a legkülönbözőbb kulturáriumok küldöttei megfordultak; hogy végül a különböző országokban rendezett világiállításokon a magyar selyemtenyésztés a leghatalmasabb vesenytársak közepette is első helyet tudott magának biztosítani: mindez egy ember önfeláldozó honszeretetének, páratlanul álló önzetlenségének, emberszerető nemes szívének és törhetetlen energiájának gyümölcse! S ezeknek az eredményeknek láttára valóban nem tudja az ember, vajjon azt a bámulatos akaraterőt csodálja-e inkább, mely a haza javára 30 év alatt erkölcsi és anyagi értékekben semmiből ennyit teremtett; vagy azt a puritán jellemet, mely a haza oltárán pazar önzetlenséggel áldozatul hozott emberélet fényes példájában, mint a régi magyar uri erénynek, a „nobile officium“-nak a haszonleső korba tévedt kései fellángolása szemünkbe ragyog!

Azt azonban, ismerve a vármegye közszellemét, kétségtelennek tartom, hogy ez a várme-

gye, amelynek Bezerédj Pál bizottsági tagjai sorába is tartozik, amelyiknek tehát mind e sikerek különös büszkeségét is képezik, s amelyiknek közvetlen szemeláttára tellettek el e munkában töltött 30 esztendőnek életerőket sorvasztó napjai, tisztos hagyományaihoz képest osztatlan lelkesedéssel fogja megragadni az alkalmat, hogy Bezerédj Pál Öméltóságát hazafias és közhasznú működésének 30-ik éve alkalmából üdvözölje és iránta érzett igaz nagybecsülését és hazafias elismerését megfelelő módon kifejezésre juttassa.

Ebben a meggyőződésben tisztelettel indítványozom, mondja ki a törvényhatósági bizottság, hogy Bezerédj Pálnak, a magyar selyemtenyésztés felvirágoztatása körül szerzett halhatatlan érdemeit hálás elismerése kapcsán jegyzőkönyvbe iktatja; hogy öt hazafias és közhasznú, sikereiben gazdag, önzetlen tevékenysége 30 esztendőjének betöltése alkalmából üdvözli, az üdvözölő iratot neki küldöttség útján adja át; hogy végül arcképét a vármegye gyűlésterme számára megfesteti!

A gyönyörű szavakhoz és érdekes adatokhoz nincs más megjegyezni valóm, mint hogy a megye rendkívül látogatott őszi közgyűlése a legnagyobb örömmel és lelkesültséggel egyhangúlag, sőt lehet mondani közfelkiáltással elfogadta az alispán indítványait s sokszor felhangzott a teremben „Éljen Bezerédj“!

Eltekintve a selyemtenyésztés fontosságáról s azon közgazdasági előnyöktől, melyeket nyújt, különösen a legszegényebb néposztálynál, ugyszólván új kereset ágat, egy bizonyos háziipart teremtve, s eltekintve attól is, miszerint a sok új intézmény, mint a gumóbevéltő hivatalok, a gombolyítók, a fonodák és a góreszővező petenyesztőtelepek s szerekekkel karöltve járó mindenféle felügyelőségek, a szederfaiskolák stb. stb., mondom mindezekről eltekintve igen nagy horderejűnek tartom a nép életére és erkölcsi s anyagi jólétére Bezerédj működését, mert nem csak azokat, kik tényleg foglalkoznak ezen, most már így mondható iparággal, hanem másokat is, az összes közönséget a tétlenség, a tunyaság, a heverés megszüntetésére birta a bogárral bibelődők példája által. Azelőtt abban az időben, midőn ma a hernyókkal dolgoznak, május második s június első fele itt nálunk nem tettek semmit, nyújtózkodtak, sülkéztek a napon s várták mikor jön meg a kukoricza kapálás, vagy pláne az aratás. Ma akkor is akad munka, röstellenék a selyemtenyésztők előtt, ha ők nem dolgoznának, s a nagyobb mértékben felkarolt állat, kivált a marhatenyésztés és ezzel karöltve járó takarmánytermelés és az újból felkapott szőlőmivelés, nemkülönben a téglá, s cserép égetés, s egyéb gazdasági munkák vagy rokon foglalkozások folytonos s állandó munkára serkentik a földmivelőt. Ugy, hogy határozottan Bezerédjnek köszönhető azon indirekt haszon is, mely abból származott, hogy népünk szorgalmasabb, kitaróbb s munkásabb lett, némi vállalkozó szellemet sajátított el és a koreszmázástól elvonatot, mert nem ér rá úgy, mint hajdanta.

Talán csak nem veszi Simontsits Elemér alispán ur zokot, ha jeles jelentésnek még egy mozzanatára felhívom a b. lapok olvasóközönségének figyelmét, t. i. hogy a budapest—rétszilas—szekszárd—bátaszék—mohács—pélmonostor—eszék—stricivojne—verpoljne—bródi vonal a legrövidebb összekötő kapocs Magyarország és Bosznia között — mindössze 344 kilome-

ter, s hogy ez a vonal már nagyrészt kiépítve lévén, csak fővonallá alakítandó át, legolcsóbb is és leggyorsabb volna a forgalomnak átadandó. Ezt proponálja az alispán ur, ezt a javaslatot lelkesedéssel fogadta el az egész vármegye képviselőletében megjelent megyebizottsági tagok egész sereges, ennek érdekében lelkes felirat terjesztetik a kormányhoz s hisszük és reméljük, hogy az említett jelentésben részletesen felsorolt elvitathatlan előnyök elől a legridegebb kormány sem zárkozhatik el, sőt örömmel fogja fogadni s mielőbb megvalósulás felé terelni a kitünő propozíciót. — Adja Isten, hogy úgy legyen!

No, de már most igazán nagyon is hosszúra nyult levelem fonala és azt azon reményben vágom el, hogy a jövő hóban is írhatok még valami közérdekű dolgot.

Fehér Zoltán.

Az öröklékenység.

I.

Amit egyszer megszokunk, azt többé nem figyeljük meg élesen; a megszokott dolgok és jelenségek előbb-utóbb közömbösekké válnak. És ez nem csak a közönséges életben van így, hanem mindenütt és így a tudományban is, holott éppen a tudományban ennek semmi, de éppen semmi jogosultsága sincsen, mert a tudomány számára a legkritikább jelenség éppen olyan értékkel bír, mint a legközönségesebb utmenti dudva.

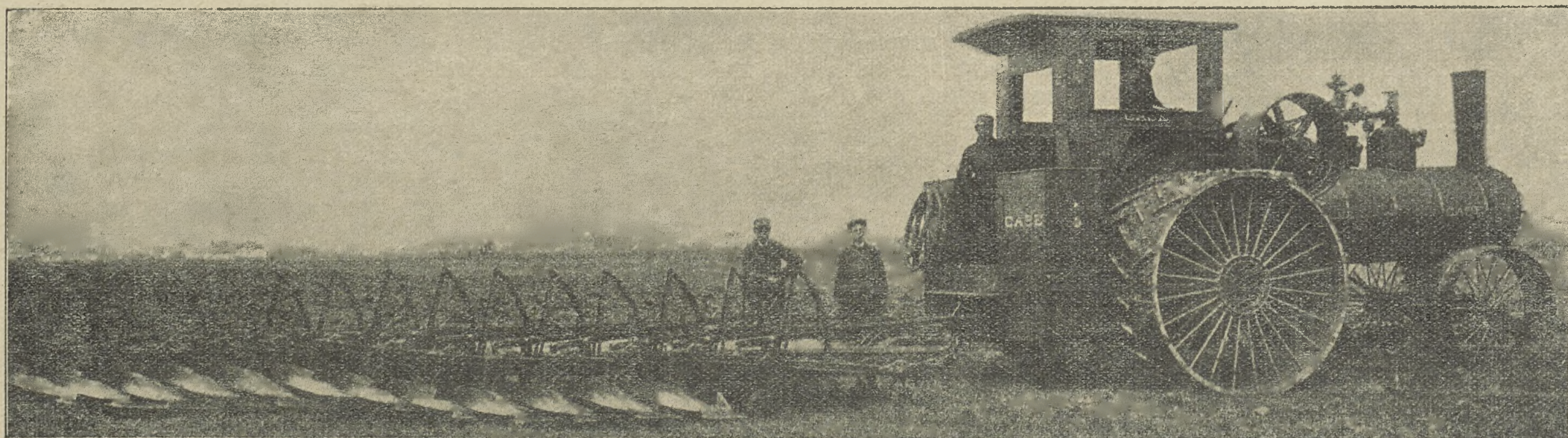
Szerencsére, amint azt a tudományok története mutatja, mindig akadnak olyan megfigyelők, akiket gondolkodásukban a megszokás kevésbé zavar, akiknek a legegyszerűbb, más szóval a legmegszokottabb jelenségek és dolgok is az újdonság ingerével bírnak. Vajjon van-e annál közönségesebb jelenség, mint hogy minden test a földre esik, ha nincs, ami visszatartsa! És mégis Newton-ig kellett várnia az emberiségnek arra, hogy megtudja, hogy ez a jelenség micsoda fizikai tünemény.

Az is megszokott dolog és így azon sem csudálkozunk senki, hogy a gyermekek szüleikre hasonlítanak, hogy a szamarak szamarakat szülnék, a disznók disznókat, a buza szeméből pedig újra buza, s a tölgy makkjából újra tölgyfa nő. És ha megkérdenék valakit, hogy miért, bizonyára azt kapnám válaszul, hogy ez természetes dolog, ami annyit jelent, hogy ezen sohasem gondolkoztam, hanem, hanem így szoktam meg.

Voltak azonban tudósok, akik ezzel nem elégedtek meg, hanem kutatni kezdték ezt a megszokott jelenséget és kutatásuk eredményeképpen olyan hatalmas problémára bukkantak, amelynek elméleti és gyakorlati jelentősége egyképpen rendkívül nagy. Ez a probléma az öröklékenység kérdése, amely most bennünket is foglalkoztatni fog.

Az élőlények ismeretének helyes alapja a sejt felfedezésével épült meg. Azóta a legtöbb probléma, amely az élőlényekkel foglalkozik, a sejt-tani ismeretekre vezetődött vissza. Az öröklékenység problémája is elsősorban a sejtek pontosabb megismerésével lett világosabbá s így, mielőtt szorosabb körü tárggyammal foglalkoznánk, szükségét érzem annak, hogy a legújabb kutatások alapján bemutassam a sejtnek idevágó legfontosabb ismereteit.

A sejtnek két lényeges alkotó része van, úgy mint a sejt plazma és a sejt mag. A növényi

CASE
GŐZ-
ERE

sejtre jellemző, hogy sejttal határolja és hogy a plazmában festéket tartalmazó szemecskék, úgynevezett kromatoforák vannak, az állati sejttel szemben a szilárd sejttal és a kromatoforák hiánya, valamint a sejtmag mellett levő centroszóma jelenléte karakterizálja.

A sejtnak ezek az alkotó részei a sejt kora, az illető állat vagy növényfaj stb. szerint különböző alakban, sőt esetleg módosulatokban jelennek meg különösen a legtokeletlenebb lények, az egyszettű élőlények körében, lényegében véve azonban minden sejt egyenlő szerkezetű.

A sejt említett elemei közül benünket most különösen a sejtmag érdekel, amelynek ismeretével sok problémája függ össze az életnek így éppen a szóban levő kérdés is. A sejtmag ismeretéből is legfontosabb most számunkra az, hogy miképpen viselkedik a sejtmag a sejt osztódásakor.

Alsóbbrendű élőlények és a magasabb rendűeknek előregedett sejteji úgy osztódnak, hogy a legegyszerűbb módon kettéválnak: a plazma is, a sejtmag is és a többi részek is feleződnek és így lesz az egy sejt helyén kettő.

Am a legtöbb esetben sokkal bonyolódottabb folyamat a sejtoszlás és éppen a sejtmag változásai teszik komplikálttá a sejtoszlást. A sejtmagban rendes körülmények között a legerősebb nagytással sem látunk egyebet, minthogy bel-sejtte hálózatos forradékból áll, amelynek anyagában apró szemecskék tűnnek fel. Ha azonban a sejt oszlik és pedig nem úgy, hogy csak ketté szakad, hanem, amint mondjuk, indirekte, akkor a sejtmag szerkezete megváltozik és jellemző átalakulásokat megy át.

A sejtosztódás a növényi és az állati sejtekben nem egészen egyenlő, amint hogy maga a sejt sem, a sejtosztódás főmomentuma a sejtmagoszlás hasonlóképpen egy kissé különbözik a növényi és az állati sejtekben, ez utóbbi azonban már lényegében véve mégis eléggé egyezik mindkétféle sejtmagnál, úgy hogy röviden a következőkben foglalhatjuk össze a magoszlást.

Magoszláskor a sejtmag hálózatos szerkezete lassanként eltűnik: a hálózat egyes szálai megvastagodnak, mások megvékonyodnak, a vastagabb szálok szétválnak úgy, hogy végül a sejtmagban néhány fonálszerű testet találunk. Ezeket magelemeknek vagy kromoszómáknak nevezzük.

A magelemek száma állat- és növényfajok szerint más és más, az egyes fajokra azonban ez a szám jellemző: valamely állat- vagy növényfaj minden egyedének minden sejtjében ugyanannyi magelemet találunk. Az emberi sejt kromoszómáinak a száma 24.

Ha a kromoszómák megalakultak, a sejtmag beleolvad a sejtplazmába és ilyenkor a sejtmagot egyedül a magelemek képviselik.

A magosztódás további folyamán a kromoszómák hosszukban ketté hasadnak, még pedig minden magelem két teljesen egyenlő félre hasad szét, amivel a magosztás legfőbb mozzanata meg végbe. A széthasadás után a magelemfélék elválnak egymástól és két ellenkező irányu ponton gyűlnek össze, még pedig úgy, hogy mindkét csucson képviselve van minden kromoszóma, vagyis hogy minden kromoszómának egyik fele az egyik másik fele pedig a másik csucsra vándorol.

A két csoportban gyűlt kromoszómafelek képviselik a leendő két magot. Mindkét csoportban az történik ugyanis ezután, hogy a magelemfélék összefonódnak, hálózatot alkotnak s így megalakul a két új sejtmag.

A sejtmagnak most leirt oszlása egyike a legérdekesebb életjelenségeknek. Az egész folyamat lényege, amint a fentebbiekből rögtön kitűnik, az, hogy a maganyag finom elosztásban pontosan feleződik, úgy hogy a keletkező két új sejtmag pontosan egyenlő értékű.

Hogy mi az élettani jelentősége és értelmezése

149-ik ábra. Richard Frères új csemegeszőlő eltartási eljárása.

ennek az egész jelenségnek — mert, hogy önmagában semmiképpen meg nem tudjuk érteni az indirekt sejtmagoszlást, az nyilvánvaló — az fáradságos kutatások eredményeképpen derült ki és amint a következő fejezetekben megismerendjük, nagyon szorosan összefügg az öröklékenység problémájával.

Dr. Rapaics Raymund.

A szőlő eltartásának új módja.

A csemegeszőlő eltartása télen az egész világon szerepel mint megoldandó kérdés. Jelentőségét magyarázni fölösleges. Richard Frères Saint Bénézet (Gard) Franciaországban egy új eljárást hozott divatba. Ez (lásd 149-ik ábrát) abból áll, hogy a szőlőfürtöt a fürt két oldala felé terjedő 15—20 centim. hosszú venyige részlettel teszik el akként, hogy a venyigék üveg ampulákba nyulnak, a melyek vízzel vannak megtöltve. Az ampulák nyakára kaucsuk gyűrű jön, a mely a venyigére is rászorul és megakadályozza a víz kicsurgását. A fürt ekként a venyigén át folyton táplálkozik nedvességgel és üde marad akár tavaszig. A fürt csutkája ezenfelül huzalból kapcsolókat illeszt, a melyek segítségével a fürtöket föl lehet aggatni azon helyiségekben, ahol a fürtöket eltartani szándékozunk. A villamos körtékhez hasonló ampulák száza 52 frank. Nem olesó tehát, de lehet, hogy itt nálunk olesóbban megcsinálják az üveggyárosok.

A sorvető gépek próbája.

A sorvető gépek, a mint a gyárból kijönnek, meg lesznek próbálva különböző magvak vetés mennyiségére nézve, és rendszeren adnak is az új gépekkel egy vetőtáblázatot és egy beosztásokkal ellátott deszkát, a melyeknek alapján a vetőgép beállítható a különböző vetőmagvak vetés mennyiségére.

Tudja azonban minden gazda azt, hogy a vetőmagvak minősége annyira változó, hogy annak következtében a sablonos vetőmag beállítási próba meg nem felelhet.

Azon reményben, hogy hasznos munkát teljesítenek, a midőn a vetőgépeknek vetés mennyiségére vonatkozó próbáját a következő módon ajánlom megejteni, mielőtt a vetőgéppel a gazda a vetést megkezdené.

A vetőgépet, legyen az bármilyen, kanalas, korongos vagy szóró rendszerű, állítsuk be az előírás szerint egy bizonyos vetés mennyiségre és hogy annak vetés mennyiségéről meggyőződhessünk, lemérjük a hátulsó nagy kerék körmértét, és a vetőgép vetési szélességét, ezen két adott méret szorzata adja azon számot, a mely meghatározza a vetőgép kerekének egy fordulat alatti haladásával bevetendő terület nagyságát.

Az ily módon megállapított területet keressük ki, hányszor találjuk meg egy magyar vagy egy katasztrális hold területében.

Ha azt megtaláltuk, az a szám fogja képezni a vetőgép kerekének, egy magyar vagy egy katasztrális hold bevetéséhez szükséges fordulat számát.

Ha a vetőgép fordulatszámát megállapítottuk, akkor a vetőgépet egy elterített ponyvára állítjuk és azon oldalról, a melyen a fogas hajtómű el van helyezve a vetőgép tengelye alá egy oly magas deszka darabot állítunk, hogy a hajtó járókerék a levegőben forgatható legyen.

A gép többi kerekét megkötjük, téglá vagy fa daraboknak a kerék talpához való rakásával, hogy a géppróba alkalmával helyzetéből el ne mozdulhasson.

Az ily módon felállított vetőgép ládája vetőmagot öntünk és a vetőgép kerekét a vetősaruk lebecsátása után a már megállapított kerék for-

Hazánkban és Ausztriában mindenféle talaj- és terepviszonyok között sokszorosan kipróbált

MAGÁNJÁRÓ GŐZEKE

(Egy ölet fogó 7 vasu ekével.)

Egyedüli gyártója:

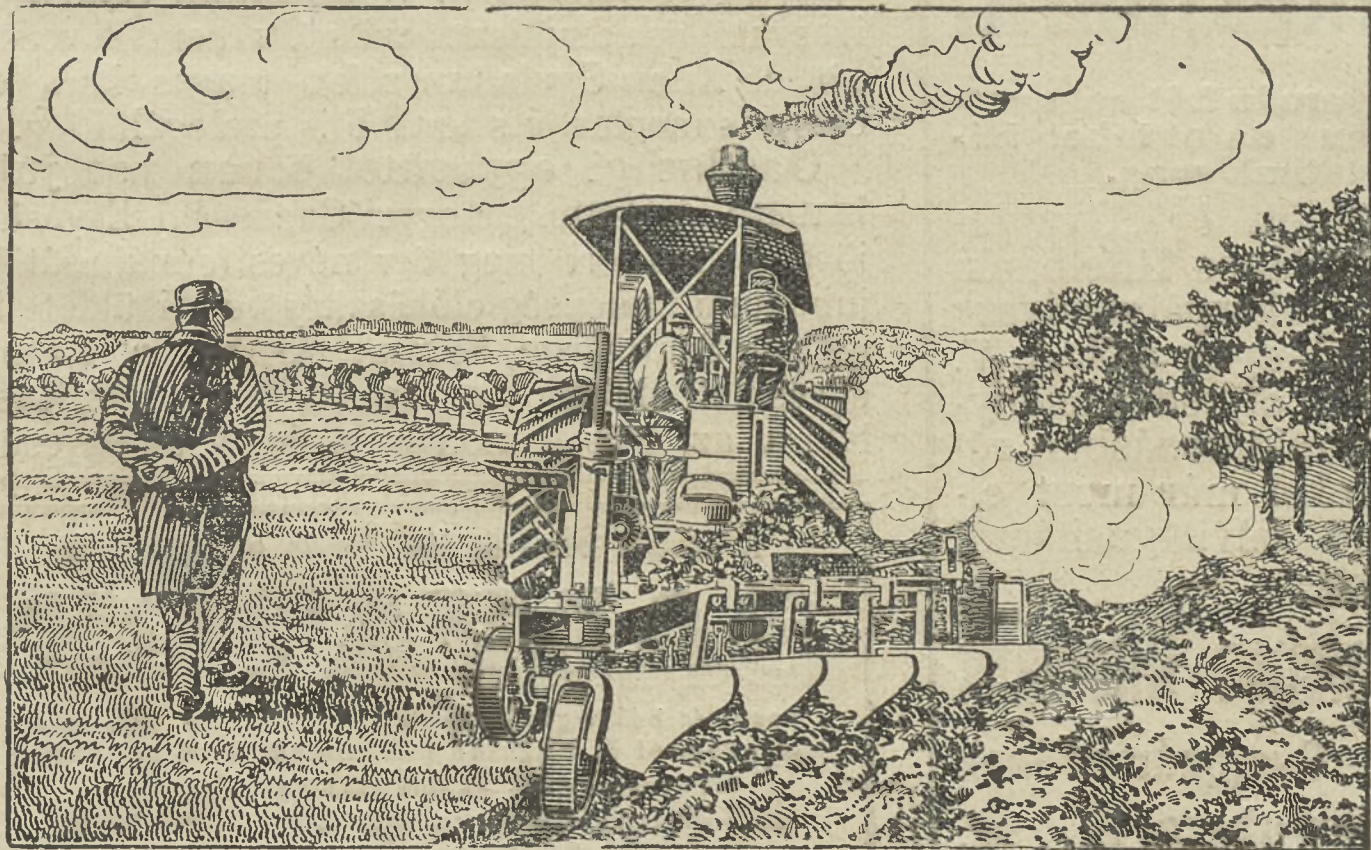
Első Magyar Gazdasági Gépgyár R.-T.

Budapest, VI., Váci-ut 19. szám.

Csekély befektetés. Olcsó üzem.

Tökéletes munka.

Referenciákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

ötvenéves jubileuma alkalmából Szatmár-Némethiben 8—10 napig tartó vármegyei általános gazdasági kiállítást, evvel kapcsolatosan országos gépkiallítást rendez. Az ünnepélyt diszközgyűlés fogja bevezetni.

A Gyakorlati Gazdatisztek Országos Egyesülete. A földmivvelésügyi miniszter elismerve azt, hogy a *Gyakorlati Gazdatisztek Országos Egyesülete* már évek óta az egész magyar gazdatiszt osztály összes kérdése megoldása körül fejt ki nagy buzgalmat, megengedte, hogy az egyesület működési körének megfelelőbb *Gazdatisztek Országos Egyesülete* címet használhassa. Együttal megerősítette ennek az egyesületnek az új alapszabályait, a melyeknek értelmében most már széleskörű akció indul meg az állásközvetítő ügynökök által elmérgesített állásközvetítésnek gyökeres megjavítására. Főcélja ennek az akciónak, hogy az állásnélküli gazdatisztek az üzleti haszon fokozása miatt lelketlenül eljáró ügynökök kezéből kiragadtassanak s teljesen *ingyenes* közvetítéssel juthassanak állásokhoz. A földbirtokosok, a kik a *Gazdatisztek Országos Egyesületéhez* fordulnak (Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 86. sz.), szintén *minden díj nélkül* vehetik igénybe az egyesület állásközvetítési szolgálatait.

Borászati kongresszus. Versecz város közönsége *Kossuth Ferencz* kereskedelemügyi miniszter és *Darányi Ignác* földmivvelésügyi miniszter védősége és az összes országos gazdasági egyesületek közreműködésével Verseczen 1909. évi november 21. és 22. napján borvásárral és Borkiállítással egybekötött országos borászati kongresszust rendez. A kongresszus programja a következő: november 20-án, szombaton este 8 órakor ismerkedő est. November 21-én, vasárnap délelőtt kilencz órakor: a kongresszus megnyitása és szakelőadások, déli egy órakor diszebed, délután három órakor borvásár, este nyolcz órakor hangverseny. Hétfőn délelőtt tíz órakor a kongresszus tanácskozásának folytatása, déli egy órakor közös ebéd (a la carte), délután három órakor a) borvásár, b) a nevezetesebb borpincek megtekintése, este nyolcz órakor társas-est. A borkiállítás mindkét napon reggel kilencz órától délután öt óráig marad nyitva. A kongresszus főcélja, boraink kivitelének és a vámkülföldön való értékesítésének biztosítása.

A Zemplénmegyei Gazdasági Egyesület minap tartotta Sátoraljaujhelyben a vármegye háza nagytermében rendes évi közgyűlést *Andrássy Sándor* gróf elnöklésével. A közgyűlés legfontosabb tárgya volt a *Berzeviczy Béla* egyesületi titkár által kidolgozott jövő évi munkatervezet. E munkaprogram szerint az egyesület a vármegye állattenyésztését az által fogja eredményesebbé tenni, hogy a vármegye négy felső járásának hegyvidéki kirendeltségét is bevonja hatáskörébe és e járasok részére államsegítéssel tenyészállatokat fog beszerezni. A rendezendő állatkiallításokon kizgazdák állatait fogja érdem szerint díjazni. Meghonosítja és kiterjeszti a konyhakertészetet. Hatásos működést fog kifejteni az egyesület a baromfitenyésztés, a legelőügy rendezése, a parasztmintagazdaságok és a háziipar meghonosítása széljából. Fokozottabb tevékenységét fog kifejteni a cukorrépatermelés kifejlesztésében, valamint a bortermelés és borértékesítés érdekében. Sátoraljaujhelyen is rendez állatkiallítást ugyanakkor, amidőn a *Kossuth-szobrot* leleplezik. A közgyűlés végül elismerését fejezte ki *Berzeviczy Béla* titkárnak az egyesület érdekében kifejtett buzgó tevékenységéért.

A Mezőgazdák Szövetkezete *Esterházy Miklós* herceg elnöklésével mult héten tartotta

megrendes évi közgyűlést. A földmivvelésügyi miniszter képviselője az ülésen *Pirkner János* állatteny. főfelügyelő volt. Az igazgatóság jelentését a közgyűlés tudomásul vette. A felügyelőbizottság jelentését *Zachár Gyula* elnök terjeszti elő. Eszerint a szövetkezet vagyoni állapota, a mérleg lezárása alkalmával a következő volt: Cselekvő vagyonban 7,039 452 korona 44 fillér, szenvedő vagyonban 5,871.926 korona 31 fillér; a tiszta vagyon tényleg 1,167.526 korona 13 fillért képvisel, melyből, ha az alaptőkét, 837.400 koronát és a tartaléklapot 260.000 koronát, összesen tehát 1,097.400 koronát levonjuk, marad tiszta nyereségül 70.126 korona 13 fillér: az összeg fölösztására vonatkozó igazgatósági javaslatához a felügyelőbizottság hozzájárulván, javasolja, hogy 40.489 korona az esedékes szelvények beváltására, 10.000 korona a tartalékalap javára, 6419 K 30 fillér az O. M. G. E. és G. E. O. Sz. céljára, 10.000 korona a tisztviselők és szolgálk nyugdíjintézete javára. 3217 K 83 fillér maradék pedig az 1909—10 év számlájára vitessék át. *Indítványozza* a felügyelőbizottság, hogy a közgyűlés az igazgatóságnak a fölmentést egyhanguan megadta s magáévá tette a nyeresémfölösztásra vonatkozó javaslatot. A közgyűlés ezután a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségébe *Esterházy Miklós* herceg elnököt, *Barcza Károly* alelnököt, *Harsányi Oszkár*, *Nagy Ferencz* dr. és *Perczell Ferencz* igazgatósági tagokat küldi ki, végül megválasztották az igazgatóságba: *Esterházy Miklós* herceg elnököt, *Ambrózy Gyula* bárót, *Hajós Józsefet*, *Halász Zsigmondot*, *Harsányi Oszkárt*, *Kodolányi Antalt*, *Széchenyi Berlalan* grófot; a felügyelőbizottságba: *Zachár Gyulát* elnöknek, *Eösz Ferenczet*, *Koppély Gézá*t és *Szelezky Ivánt*. A választásért *Esterházy Miklós* herceg mondott köszönetet.

A Magyar Gazdaszövetség és a tanítók. A somogy megyei általános tanítóegyesület marczallengyeltői járásköre most tartott közgyűlésén foglalkozott a Magyar Gazdaszövetség szociális tevékenységének méltatásával és kimondotta, hogy hazafias készséggel és teljes odaadással fogják támogatni a szövetségnek a földmivvelő gazdanép megerősítésére irányzott törekvését. Sürgős teendő gyanánt jelölték meg a gazdakörök és földbérlo szövetségek szervezését. Határozatukat és üdvözlüket *Szabady Sándor* elnök táviratban közölte a Magyar Gazdaszövetséggel.

A földadótörvény végrehajtása. Az új földadótörvény elrendeli, hogy a földadó-kataszter kiigazítását tárgyazó javaslatokról a vármegyei és városi földadó-bizottságok mondanak véleményyt, a javaslatok tárgyában pedig az országos földadó-bizottság dönt végérvényesen. Mivel a javaslatokat ez év végéig a pénzügyi hatóságok és hivatalok is be fogják nyújtani, s mivel azok a tavasz nyiltával — amikor a helyszini szemlék már megtarthatók lesznek, — a földadó-bizottságok elé volnának terjeszthetők, *Wekerle Sándor* pénzügyminiszter megtette az intézkedéseket arra, hogy a vármegyei és városi földadó-bizottságok, valamint az országos földadó-bizottság is megalakuljanak. Megjegyzendő, hogy külön városi földadó-bizottság alakítását a pénzügyminiszter a törvényben nyert fölhatalmazásánál fogva *Szabadka*, *Debreczen*, *Szeged*, *Kecskemét*, *Hódmezővásárhely* és *Zombor* városoknak engedte meg, mivel e városok határa ötvenezer holdnál nagyobb. A pénzügyminiszter e tárgyban a törvényhatóságokhoz rendeletet intézett, a melynek tartama ez:

Előrebocsátja a rendelet, hogy az új földadótörvény célja, hogy a földadó az egyes adózók között az egész országban igazságosan és arányosan osztassék meg s a kataszteri munkála-

tokban foglalt aránytalanságok kiküszöböltesse. Hangoztatja továbbá, hogy e tekintetben a földadó-bizottságokra s közvetve a törvényhatóságokra nagyon fontos föladat hárul, mert a földadóbizottságoknak kell valamennyi eléjük terjesztendő javaslatot a földbirtok arányos megadóztatása szempontjából behatóan elbírálni s ezzel az igazságos és egyenlő teherelosztás alapjait lerakni, miért is a bizottságok a legközelebbi közgyűlésen körültekintő gonddal alakítandók meg s azokba a kis-, közép- és nagybirtokosok soraiból megfelelő arányban olyan egyének választandók, akik nemcsak a közbizalmat bírják, hanem képzettségüknek fogva a reájuk váró föladataknak megfelelni is képesek lesznek. Minden egyes bizottságba tizenkét rendes és ugyanennyi póttag választandó. Elnökét a bizottság saját kebeléből önmaga jelöli ki. Abban az esetben, ha a vármegye területén város van, a földadó-bizottságba e városok mindegyike még egy rendes és egy póttagot választ s a vármegye törvényhatósága földadóbizottságát ezek hozzászámításával alakítja meg. A választás eredményét a törvényhatóság területén közhírré kell tenni s a megválasztottak névsora a pénzügyminiszterrel közlendő. Az elnök husz korona, a tagok tíz korona napidíjat kapnak s azonkívül utazási költségeik megtérítésére is számot tarthatnak.

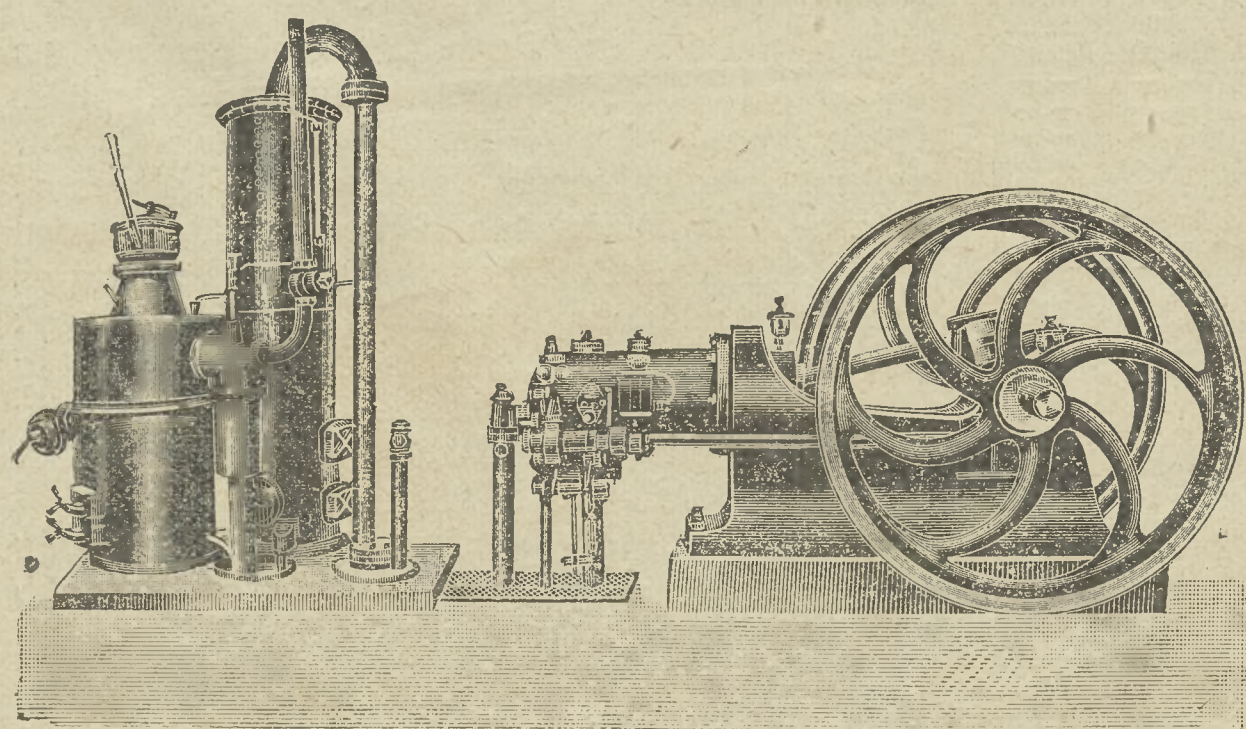
A sáskapusztítás elemi kár. A közigazgatási bíróság elvi határozatában kimondta, hogy „a rétek termésében sáskapusztítás által okozott elemi csapás esetében, ha a sáskapusztítás egész dűlőket magában foglaló területre terjedt ki, az elemi kár címén való adóelengedésnek helye van“.

A komló árjegyzése. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület ipari és kereskedelmi szakosztályának most tartott ülésén *Krolopp Hugó* titkár előterjesztette, hogy a Bácsbodrogi megyei Gazdasági Egyesület felterjesztést intézett a földmivvelésügyi miniszterhez, hogy rendelné el a komló 50 kilogrammos árjegyzését. A földmivvelésügyi miniszter nevezett egyesület feliratát az OMGE-hez tette át, a maga részéről azonban kijelenti, hogy miután a komlóárat Magyarország hivatalosan nem jegyzik, valamely súlyegységnek a magánforgalom részére való megállapítását kivihetőnek alig tartja, de célravezetőnek sem. Előadó titkár javasolja, hogy intézzen az egyesület felterjesztést a földmivvelésügyi miniszterhez, melyben fejtsék ki, hogy míg nálunk komlóforgalom nincs, addig a komló hivatalos árjegyzésének sincs értelme.

Németország sörtermelése. Az észak-németországi sörgyári közönség az 1907—1908. évi számadási évben összesen 46.36 millió hektoliter sört gyártott. Az utóbbi két évben, amelyek egyúttal a legmagasabb termelési számokat mutatják, a következő mennyiségű sört termeltek:

Számadási év	Összes sörtermelés hektoliter	Aból sör hektoliterekben
1907/1908	46.094.677	40.197.032
1906/1907	45.866.708	39.888.096

Ezek szerint a sörtermelés az 1907—1908. számadási évben az előző évi termést 227,879 hl.-el múlja felül, de az eddig volt legnagyobb termelésnek (1905—1906: 169,344 hl.-el) mögötte marad. A sör kelendőségét az 1908. évben az általánosan kedvezőtlen konjunkturák nagyon megnehezítették. A sörgyarak nyeresége meglehetősen csekélyebb, egyes esetekben azonfelül még veszteséggel is dolgoztak. Ennek az volt a következménye, hogy valamennyi sörgyári részvény árfolyama lejjebb szállott. Harminczegy millió márkára becsülték a Berlin és környékének sörgyáraiból összeállított társulatok veszteségét.

Az eredeti angol

„The National“ szivógázmotorok

„The Robson“ nyersolajmotorok

„The Mirrlees Diesel“ Dieselmotorok

magyarországi vezérképviselősege:

Szücs Ödön czégnél, Budapest, VI., Nagymező-utca 66.

Egyszerű kezelés! Megbízható, olcsó üzem! Szolid angol kivitel!
Jutányos árak! Előnyös fizetési feltételek!

Kivánatra Angolországból közvetlenül a vevő címére szállítatom a gépet.
BENZINMOTOROK. BENZINLOKOMOBILOK.

ugyancsak elárasztják a francia vesszőtermelők ajánlataikkal, minden nagyobb vidéken ott ül az ágensük, T. Zs. pedig semmi reklámot nem csinált, nincs ágense és mégis, valószínűleg a szaklapok és szakkönyvek, valamint a külföldi újságokban szakemberek általírott cikkek révén megtudnak az emberek létezésünkről és érdeklődnek a dolog iránt. Nem restelik a fáradságot, hogy hosszú leveleket írjanak (csak nemrégiben kaptam Braziliából egy 4 oldalas, sűrűn teleírott levelet), a melyekben körülmenyesen érdeklődnek minden iránt és

nagyobb áldozatoktól sem riadnak vissza, csak hogy ezt az új, jobb alanyvesszőt megszerezzék és hasznukra fordítsák.

Büszkén mondhatom, hogy e vessző ma már az összes európai bortermelő államokban, de Oroszországban, Észak- és Délamerikában és Kinában is diszlenek és mindenestre érdekes lesz majd a négy világrészből érkező tapasztalatokat összehasonlítani.

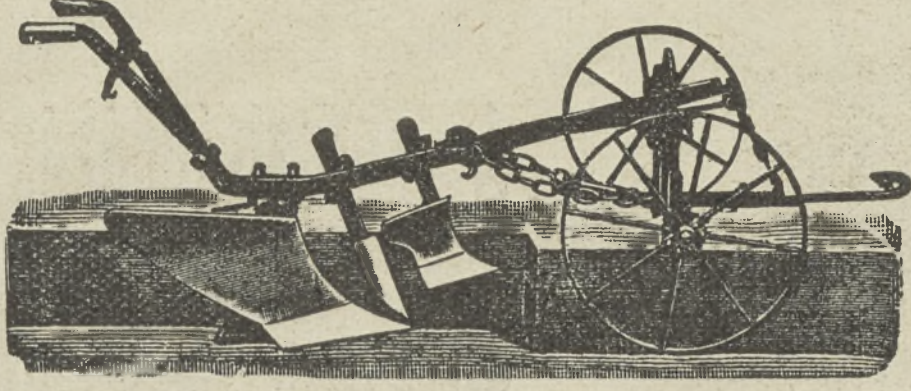
T. A.

Egy új dohány varietás. A floridai, virginiai és a kubai dohánytermelők most egy új

dohányfajtával kísérleteznek s ha hinni lehet az amerikai híreknek, óriás sikerrel. Az új dohányt keresztelés útján állították elő a havannaiból és a sumatrai-ból, s az így keletkezett fajt „Halladay” névre keresztelték. Főelőnyül azt állítják, hogy rendkívül sok, rövid, szélek és kerek alakú finom világos levelet terem, a mely pompás bél és burok anyagot képez s zamatra vetekedik a legpompásabb világossárga havanna dohányokkal.

N. D.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Ordódy Lajos.

Egyetemes- és mélyművelő-ekék

acélöntvény-testekkel, páncél-lemezekkel,
□ acélgerendelylyel,

állítható szarvakkal, önvezetéssel.

Többvasú ekék.

Finom-, szántás-, csukló- és rét-boronák,
háromtagu és egytagu hengerek,
Superior sorvetőgépek, triőrök.

UMRATH és TSA

Budapest, V., Váci-körút 60.

Gőzcseplőkészletek 12 HP-ig. Ipari mozgonyok 200 HP-ig.

VALÓ-

di francia különlegességek (gummi és halhólyag, ugy-szintén összes női óvszerek) F. Berguerand fiú leghirneve-sebb párisi gyárostól leg-előnyösebben beszerezhetők

Polgár Sándornál
Budapest,

VII., Erzsébet-körút 50.
Részletes képes árjegyzék ingyen.

Ezen hirdetés beküldése ese-tén 15% engedmény. Kivága-tott a „Gazdasági Lapok”-ból.

Pinzgau tenyész- és haszonmarha! Pinzgau tenyész- és teherhúzó ló! Pinzgau hegyi kecske!

Kapható nagy választék-ban a törzs tenyész-szövet-kezetnél Piesendorfban, Pinzgau. Értesítést díjtala-nul ad **Georg Huber** Geschäftsleiter **Piesen-dorf** in Pinzgau bei Salz-burg.

Langenberg Ede, bőröndös, Budapest

Váci-körút 38. szám.
Utazási bő-röndök, női kézi táskák, dohány- és le-vél-tárczák. Saját gyártmány.

100 pár díszlőszerszám.

Mell- és kumet, ezüst- és aranydíszítésűek, mindenféle munkaszerszámok, gazdasági pok-róczok, lótarakók, régi és új esőköpenyek, halinacsizmák, zöld munkászubbonyok, mindenféle uniformisok, livrék, férfi-, női- és gyer-mek-nyergek, régi és új fegyverek, kardok és puskák, tűzálló kasszák minden nagyságban, kézi vaskazetiák, másoló prések, gyeplőszárak, Candage-ok és mindenféle hasonló szerszámok olcsóbban mint bárhol kaphatók.

Wien, IX., Trödlhülle 105. — Telefon 20.745. — A kül-demény utánvétellel eszközöltetik. Nem alkalmas tárgy kicseréltetik.

Szénát, szalmát veszek és eladok

bármily nagy mennyiségben, fel-préseléshez modern ló- és gőz-préseim adom. Ajánlatok:

Schreier Béla
takarmánynagykereskedő
Budapest, Népszínház-utca 22.
TELEFON 20-52.

„DERBY” melasse erőtakarmány.

Felülmul és pótol minden más takarmányt. — Tartal-maz: melasset, buzakorpát, szárított répaszeleketet. — Lovak és hizók részére nagyon ajánlható erőtakarmány.

„MILKA” melasse erőtakarmány.

Tartalmaz: melasset, szárított sörtrökölyt és buzakorpát. A legjobb tejelő takarmány tehének részére.

GAZDÁK! Utasítsunk el minden melasseval kevert erőtakar-mányt, melynek hordozó anyagát az eladó titkolja. A „Derby” és „Milka” erőtakarmányok összetételeért szavatol az

Erőtakarmánygyár részvény-társ.

Központi iroda: BUDAPEST, V., Nádor-utca 30. szám.

A növényeknek egyik legfontosabb tápanyaga a

KÁLI,

a melynek hiánya teljes termések elérését lehetetlenné teszi. Különösen sok kálira van szükségük a kapásnövényeknek, hereféléknek és réteknek, úgy az árpának és szőlőnek, de a gabonafélék is rendszeresen meghálálják. Különösen szegények káliban a homok és tőzeg-talajok, ezeknél feltétlenül szükséges a hiányzó káli pótlásáról gondoskodni, mivel azoknál csak foszforsav és nitrogénnel való trágyázás által lehetetlen a lehető legnagyobb termést elérni. A mi viszonyaink között leginkább a 40% kálisó bir jelentőséggel, miután abban a tiszta kálit, vagyis a kilo százalékát (a kisebb szállítási költ-ség miatt) legolcsóbban vásárolhatjuk.

A kálitrágyák alkalmazásáról a **KALI-SYNDIKATUS mezőgazdasági tájékoztató irodája**, Budapest, VIII., Üllői-ut 36. sz. (József-körút sarok) díjtalanul és kötelezettség nélkül nyújt felvilágosítást és érdeklődőknek az erre vonatkozó szakmunkákat díjtalanul rendelkezésükre bocsátja.

Akác

1-2 éves példányok. Gazdasági sorfának alkalmas 3-4 éves, 3-3½ méter magas: jegenye-nyár, nyír, gledicsia, jubar, so-fora és egyéb ültetésre alkalmas facsemetét, jutányos árban szállít **Liptay Jenő** szőlő- és faiskola-telepe Nyirpazony, u. p. **Nyir-egyháza**, Szabolcsmegye.

Eladó

keveset használt téglagyári be-rendezés: téglaprések, cserép-prések, görgő-járat (Kollergang) két cylinderes visszivattyu négy-czolos csőbelvilággal, ötös dinamo lámpákkal, drótokkal. **Mósa Ferencz, Maroscsapó.**

A szőlő trágyázása.

Irta: **Ordódy Lajos.**

Ára 3 korona.

Ajánlott küldéssel **3.45 kor.** Utánvétellel küldve **3.65 kor.** Gyakorlati utmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb ter-ményt a legnagyobb mennyiség-ben elérhessük. Megszerezhető a

„Gazdasági Lapok” kiadóhivatalában

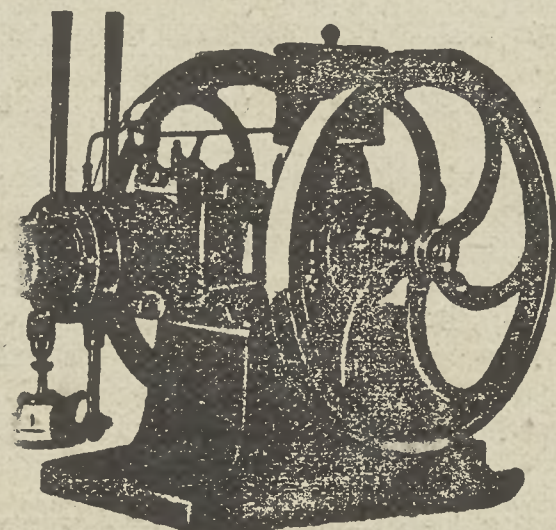
Budapest, IV., Múzeum-körút 7.

Gyors, pontos, olcsó földmérés!

Stadel-Torkos földmérő-taliga. Világhírű szabadalom 18 államban. Kap-ható Stadel gépgyárában, Győrött.

Wohanka-féle nyersolaj-motorok és lokomobilok

nem benzinnel hajtathatnak, tehát a pénzügyőri ellenőrzés, adómen-tes benzin kérvényezése stb. nem szükséges.

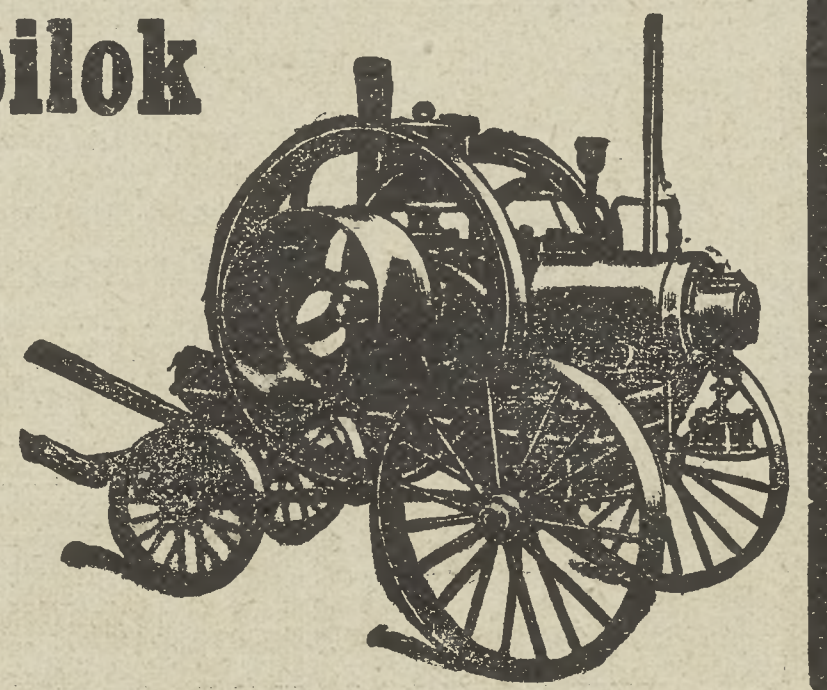
Üzámköltségek:

tehát minden üzámra alkalmasak. Nincsenek szelepek, sem gyújtócső, sem lámpa, tehát tűzveszély és robbanás kizárva.

Kimérítő felvilágosítást ingyen és bérmentve ad

Wohanka és Társa

Budapest, VI., Váci-körút 76.
Hazai gyártmány.

Magyar szabad. 41461 sz.
Orosz szabad. 13184 sz.

Osztrák szabad. 24190 és 36532 sz.
Német szabad. 171497 és 197235 sz.

„REKORD II.” szab. sorvetőgép

a losonezi mezőgazdasági gépgyár gyártmánya
sorba vet — sorba trágyáz.

A sorbatrágyázás
bámulatos termés-
többletet
eredményez.

A sorbatrágyázás
által kb. 50% mü-
trágya megtakarítás
érhető el.

Könnyű súlyú és sokoldalúan használható vetőgép. Minden látszólagosan hasonló külföldi gyártmányt felülmul.

Uradalmaknak szívesen küldjük próbára gépeinket.

Bővebb felvilágosítással és árjegyzékkel szívesen szolgálunk.

A M. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége, Budapest, V., Váci-körút 32.

Táviratcím: — Lópokróc előnyárajánlat!
Pokrócztelep Somogysszill. Legkisebb szükségletnél is gyári áron!

Hogy sikerrel küzdhessünk a külföldi verseny ellen, közvetlen a fogyasztókkal óhajtunk összeköttetésbe lépni. — Árunk még kisebb vételeknél nem létezett alacsonyysága és árunk elsőrendű kiváló jósága reménytelen engedi, hogy a hazafias gazdaközönseget állandó vevőinknek nyerjük meg. Hogy ezt elérhessük, bármely posta- vagy vasútállomásra már két darab próbamegrendelést is bérmentve szállítunk.

1. sz. legjobb minőségű, 185 cm. hosszú, 160 cm. széles, ára . . . . . 4 frt 50 kr.
  2. sz. legjobb minőségű, 175 cm. hosszú, 140 cm. széles, ára . . . . . 3 frt 50 kr.
  3. sz. jó minőségű, 170 cm. hosszú, 135 cm. széles, ára . . . . . 3.— frt
- darabonként minden kívánt színárnyalatban.

Rendeléseket annak gondos eszközlése végett az őszi szükségletre már most kérjük — ha utóbbi szállításra is — eszközölni.

Ilyen minőségben és méretben ezen árért egyetlen bel- vagy külföldi cég sem szállíthat.

Kiváló tisztelettel

„Sohr” Magyar Lópokróc Szétküldési Telepe, Somogysszill.

HALDEK

UTÓDA

magnagykereskedő

BUDAPEST

V., Bálvány-utca 6.

*****

A legmagasabb áron vásárol

arankamentesíthető

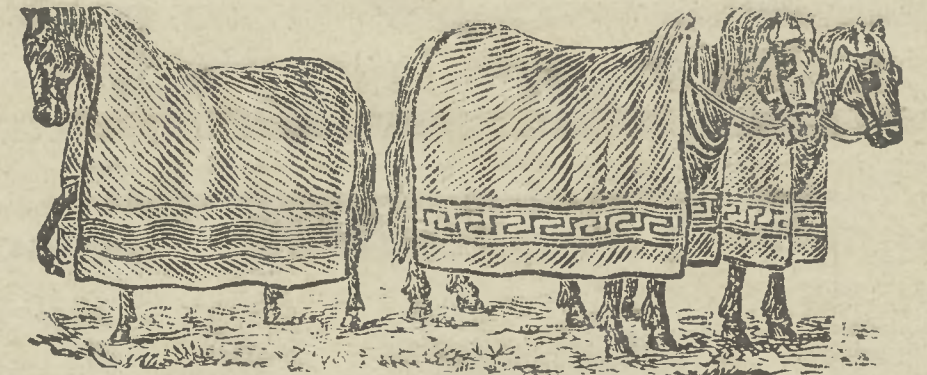
Lucernát

és

lóherét,

ugyszintén

nyulszapukát, muhart, kölest,
baltacimot és egyéb gazda-
sági magvakat.

Az egyesült gyapjúgyárak idén ismét általam 4000 darab úgynevezett

katonasági lópokrócot

valóban nevésségesen csekély árban, darabonként csupán 4.40 K-ért, párját 8.60 K-ért (6 párt portómentes küldéssel) árusít, direkt a lótulajdonosoknak. Ezen elpusztíthatatlan, vastag, igen meleg, sötétszürke pokróczok 150 cm. szélességben és 200 cm. hosszúságban gyártatnak, tehát a lovat egész hosszában takarják. Világosan írott megrendelések a pénz előleges beiktatásával vagy pedig utánvét mellett eszközöl, ahová a megrendelések címzendei:

Steiner, az egyesült pokróczgyárak bizományi áruházára
Wien, II., Taborstrasse 27/B.

Az áruház kötelezi magát a nem megfelelő árúért a pénzt visszaküldeni.

Arjegyeket kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Felsorolok néhány címet a tömegesen érkező utánrendeléseket és elismerőleveleket írói közül: Lovag Czarkowski, Stratzkowitz, Jabers-kastély intézősége, nemes Stephanowicz nagybirtokos, Csendiaki birtok, Báro Kellersperg, Kaltschmied birtokintézősége v. Klauy, Paric főtisztelendő, Kogl pinóc, főtisztelendő Raniowski, Stanislawczik, főtisztelendő Popescu, Dzemuc Kirommer, Lichteni birtokos stb. stb.

BIRTOKOK bérletre és eladásra nagy számban vannak bejelentve **Poszvék Nándor** gazdasági szakirodájánál Szatmáron. Közvetítés a legszolidabb alapon.

GŐZEKÉK,

gőz uti hengerek és uti mozdonyok

cséplőgépek hajtására, az osztrák bánya- és kohóművek társaság vasműveiből.

A készülékek választását illetőleg mezőgazdasági szaktanácsossal készséggel szolgálunk.

Szíves megkeresések **Zentral Direction der Oesterreichischen Berg- u. Hüttenwerks Gesellschaft, Teschen, Osztrák-Szilézia**, vagy: az osztrák bánya- és kohászati társaság magyarországi képviselőjéhez, **Mayer Pál** főhercegi felügyelő, Budapest, VIII., József-utca 16-18. kéretnek.

NAGYENYED-re
Alsófehér m.

forduljon minden érdek-
lődő, ki súlyt fektet első-
rendű fajtiszta anyagra

Gyümölcsfacsemetek,

Sétányfák, Diszcsorjék, Túlevelűek, Kerítés
növények, Bogyógyümölcsűek stb.

Szőlőoltványok (I. ssim
áru)

Európai és amerikai sima és gyökeres vesszők
(Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen.)

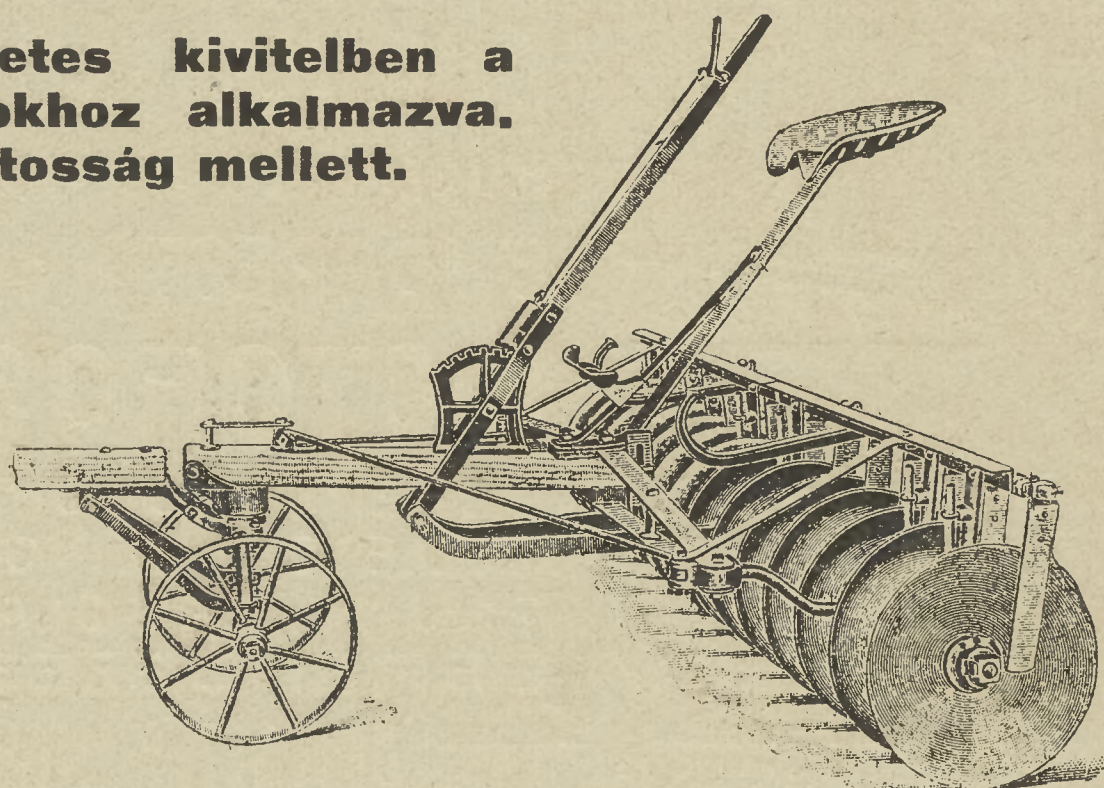
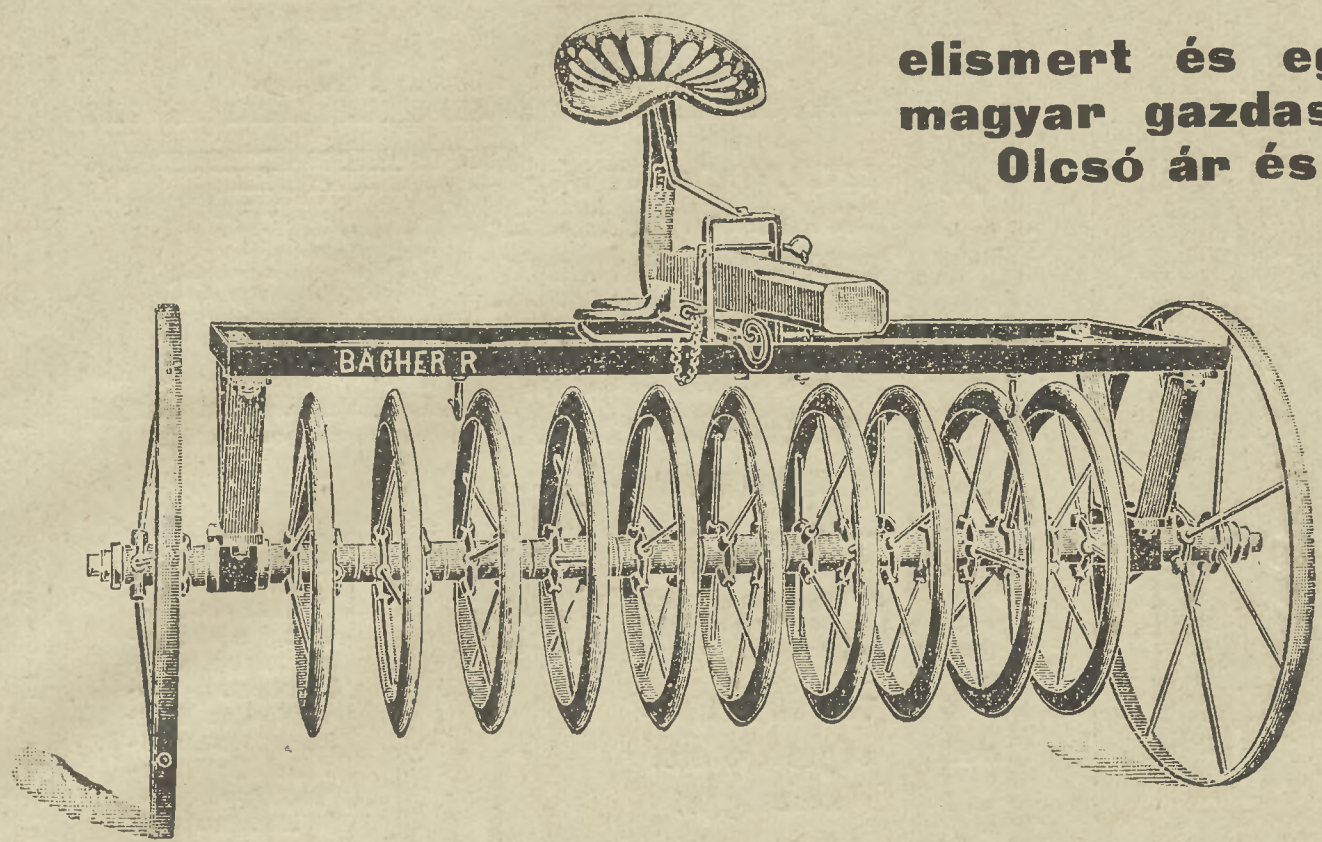
FISCHER és Tarsai

faiskolák és szőlőoltványtelepek

Campbell-rendszerű altalajtömörítők Tárcsásboronák

elismert és egyedül tökéletes kivitelben a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazva. Olcsó ár és teljes szavatosság mellett.

Több ezer darab már működésben.

Nemkülönben **takarmánykészítő-gépek**, mint:

Szecskaavágók,

Répavágók,

Kukoriczszártépők,

Darálógépek

a legtökéletesebb és a legjobb kivitelben.

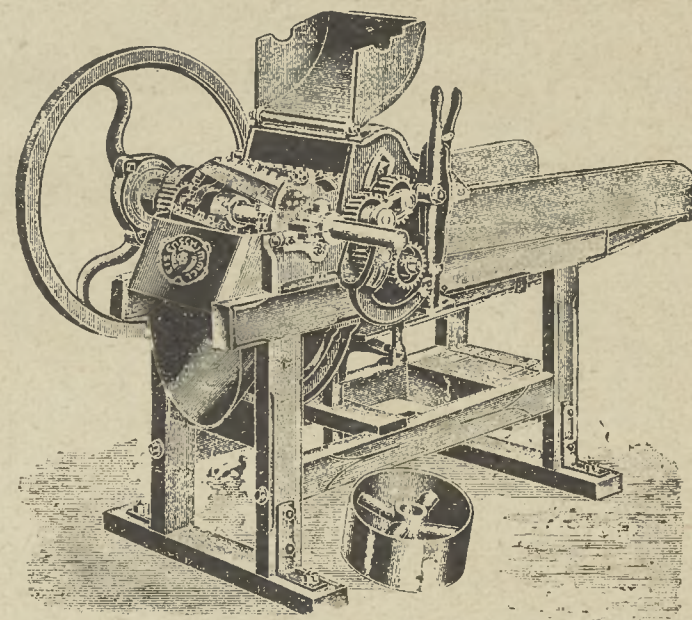
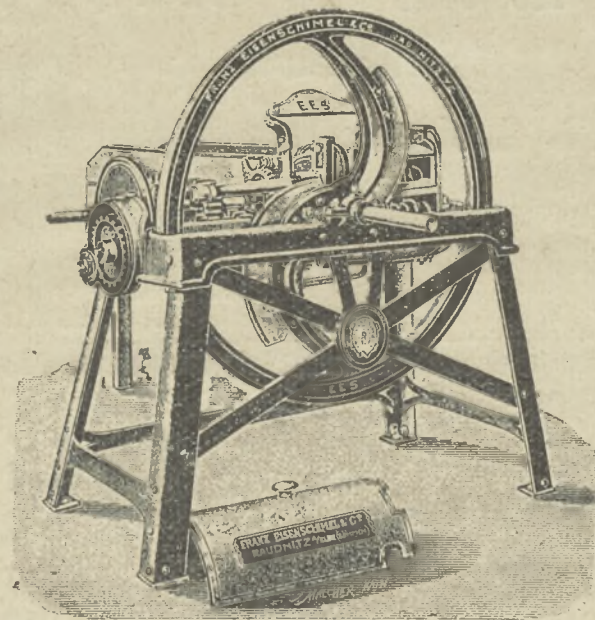
Bächer-Melichár

Magyarországi vezérképviselő:

Szücs Zsigmond

Budapest, VI., Nagymező-utca 68. sz.

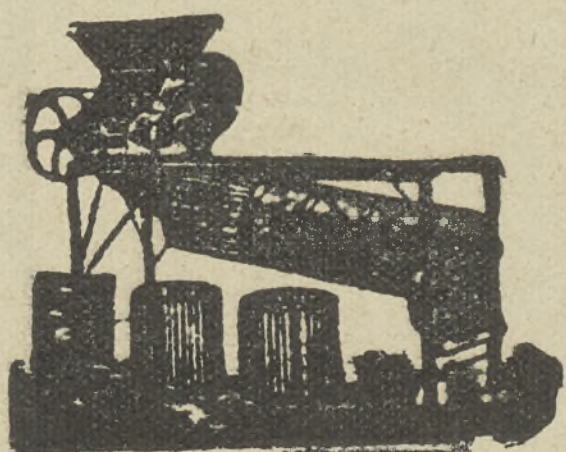
Árjegyzékkel vagy árajánlattal készséggel szolgálunk.

Alanti 2 éves gyökeresem erőteljes és duggyökerzetű öreg szőlők pótlásánál biztos megeredésü!!!
 Készlet gyökeres 1 és 2 éves 1 millió. Árjegyzék kívánatra bárkinek küldetik bérmentve! Sima készlet 3 millió.
Kivonat MICHL ISTVÁN tata-tóvárosi immunis mintaszőlőtelepe árjegyzékéből:

A szőlőfaj neve	2 éves gyökeres		Sima		A szőlőfaj neve	2 éves gyökeres		Sima		A szőlőfaj neve.	2 éves gyökeres		Sima	
	száza	ezre	száza	ezre		száza	ezre	száza	ezre		száza	ezre	száza	ezre
BORFAJ:					CSEMEGEFAJ:									
Overni hamvas ... fehér	7.-	50.-	2.40	20.-	Kadarka nemes fekete	6.-	44.-	1.20	8.-	Musc. frontignen rouge piros	-	-	2.50	20.-
Burgundi ... "	7.-	50.-	1.40	10.-	Merlott ... "	6.-	40.-	1.-	7.-	" hamourg ... fekete	-	-	3.50	30.-
Erdei (fehér bakar) ... "	7.-	50.-	1.40	10.-	Nagy Burgundi ... "	-	-	1.20	8.-	" Maderstield c.	-	-	3.-	25.-
Erdei (fehér bakar) 1 éves	5.-	36.-	-	-	Oportó ... fekete	7.-	50.-	1.20	9.-	Augustana ... fehér	-	-	5.-	-
Erdélyi leányka ... "	7.-	50.-	3.-	20.-	Othelló 1 éves	6.-	44.-	1.20	9.-	Calábriai ... "	10.-	80.-	3.-	24.-
Ezerjő 1 éves	6.-	40.-	1.-	7.-	Vegyes borfaj	6.-	40.-	1.-	6.-	Csaba gyöngye	-	-	14.-	100.-
Fehér Bogdányi dinka	7.-	50.-	1.60	13.-						Damaskusi ... fehér	10.-	80.-	3.-	25.-
Furmint	6.-	44.-	1.20	9.-	Chass. blanc, croquant fehér	-	-	1.20	10.-	Ezredéves emlék ... "	12.-	100.-	2.50	20.-
Járdovány	7.-	50.-	1.60	13.-	Fontainebleau	9.-	70.-	1.40	15.-	Ferdinand Lesseps	11.-	90.-	3.50	30.-
Mézes fehér	6.-	45.-	1.20	8.-	" musc. Gama Drome	-	-	2.20	18.-	Genauí óriás	11.-	90.-	2.50	20.-
Mirkováci	8.-	70.-	1.70	14.-	" de Nantes	11.-	90.-	2.20	18.-	Kecskececs	10.-	80.-	2.-	16.-
Mustos Kadarka	-	-	1.20	8.-	" Napoleon	11.-	90.-	2.40	20.-	Kossuth Lajos	-	-	3.50	30.-
Olasz rizling	5.-	40.-	1.-	6.-	" Vibert	-	-	2.-	16.-	Madelaine angevine 1 é.	8.-	60.-	1.60	12.-
Rajnai Rizling	-	-	1.40	10.-	" Fontain. rouse piros	11.-	90.-	2.40	20.-	" royal	-	-	2.-	15.-
Rakk	7.-	50.-	1.40	10.-	" rouge	-	-	2.-	16.-	Malaga	9.-	70.-	3.-	25.-
Sauwignon	6.-	44.-	1.20	8.-	Imperial rouge	10.-	80.-	2.-	16.-	Melinet (homok király)	11.-	90.-	3.-	25.-
Szerémi zöld	7.-	50.-	1.20	9.-	" " 1 éves	8.-	60.-	-	-	Passatutti	10.-	80.-	1.60	12.-
Szlankamenka 1 éves	6.-	44.-	1.20	9.-	" Negropont	-	-	2.-	16.-	Precoce de Malingre	9.-	70.-	1.60	12.-
Zöld Sylváni	6.-	45.-	1.20	8.-	" Ronsard	11.-	90.-	2.40	20.-	Szemendriai	10.-	80.-	2.-	16.-
Bogdányi dinka piros	-	-	2.-	15.-	" tokay angevine	10.-	80.-	2.20	18.-	Kecskececs piros	11.-	90.-	2.50	20.-
Kövidinka	6.-	44.-	1.20	8.-	" rouge crequant	10.-	80.-	1.40	10.-	Malaga rosea	-	-	3.-	24.-
" 1 éves	5.-	35.-	-	-	" " 1 éves	8.-	60.-	-	-	Malakoff Usum	-	-	3.50	30.-
Szlankamenka	7.-	50.-	1.60	12.-	Muscat Alexander fehér	9.-	70.-	1.40	10.-	Rosa minna di Vacca	11.-	90.-	2.50	20.-
" 1 éves	6.-	40.-	-	-	" candia	-	-	4.-	30.-	Dodrelábi ... fekete	-	-	2.-	16.-
Tramini	7.-	50.-	2.40	20.-	" croquant	10.-	80.-	2.-	15.-	Izabella	-	-	1.60	12.-
Veltelini	6.-	44.-	1.20	8.-	" dr. Rob. Hogg	-	-	3.-	25.-	Malaga kék	-	-	3.-	25.-
Alicante bouchet fekete	6.-	44.-	1.20	8.-	" Lunel	-	-	1.60	12.-	Ökörszem	-	-	2.-	16.-
Aramon	-	-	1.20	8.-	" Ottonel	9.-	70.-	2.50	20.-	Vegy. csemege exquisit fajok	9.-	70.-	3.-	25.-
Carbenet	-	-	1.-	7.-	" Pansée	-	-	3.50	30.-	" kiváló jó	8.-	60.-	2.-	15.-
					" di Corail vil. piros	-	-	3.-	24.-	" chasselas fajok	7.-	50.-	1.40	10.-
										Rip. portalis I. oszt.	7.-	45.-	2.50	20.-

MEGJEGYZÉS. Mindazon küldeményeket, melyek a 60.900. sz. miniszteri rendeletnek meg nem felelnek, kötelezem magam legott saját költségemen visszahozatni s a megrendelő által kifizetett összeget megtéríteni. Fenti árak csomagolás nélkül értendők, melyért csupán saját kiadásaim számítom fel. A vevők fajtiszták, szokványminőségűek, peronospora, oidium és jégverésmentesek, őszi szedésiek. Megrendeléshez 1/3 előleget kérek. — Telepem: Bécsben, Budapesten, Prágában, Szegeden, Párisban, Pozsonyban, Ostendében elsőrendű érmet és Ostendében még királyi kitüntetést "koronás arany érdemkeresztet" nyert. — Több ezer elismerőlevél tanuskodik, többek közt állami, főhercegi és temérdek uradalmi telepekről is — a pontos és lelkiismeretes kiszolgálásról.

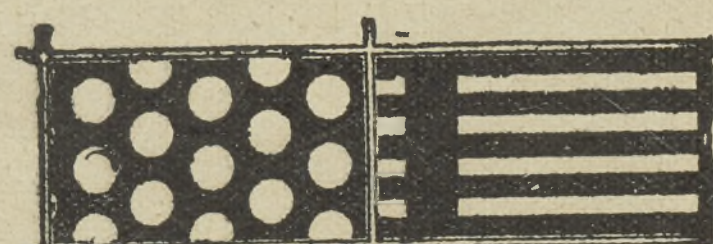

Stahel és Lenner

Trieur- és lemezlyukasztó-gyár
 BUDAPEST.

Ajánljuk TRIEURJEINKET és OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására

TÖREKROSTÁK és minden fajta LEMÉZROSTA gőzcséplő gépek számára.

BÁRDOS és BRACHFELD
MŰSZAKI ÉS VILLAMOSSÁGI VÁLLALAT.
BUDAPEST VI. GYÁR UTCA 5 SZ.
MOTOROSZTÁLY:
BENZINMOTOROK, BENZINLOCOMOBILOK,
ÉS CSEPLŐKÉSZLETEK, SZIVOGÁZMOTOROK,
MAGAS NYOMÁSÚ NYERSOLAJMOTOROK.
MALOM BERENDEZÉSEK.
ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE

ASODRONYÚVEGES ISTÁLLÓABLAK
★ UJDONSÁGOK ★

EZEN, VALAMINT MINDENMŰ VASSZERKEZETI MUNKÁLATOKAT ELVÁLLAL ÉS ELKÉSZÍT **FARKAS és TÁRSA** VASSZERKEZETIGYÁRA
BUDAPEST VI. LEHEL UTCA 8. TELEFON 82-70.

Bő gyakorlati tapasztalatok alapján készít: Falmaházakat, növényházakat, téli-kerteket, továbbá a Farkas-féle „REFORM” melegágyablakokat, melyek minden eddigi felülmúlnak. A növényházak és téli-kertek tervezésénél Bernolák Gábor ur, budapesti neves kereskedelmi kertész gyakorlati szak-tudásával közreműködik.

Tervek és költségvetésekkel készséggel szolgálunk. Kérjen ingyen ár, egyzékét!

Farkas és Tsa
Budapest,
VI., Lehel-utca 8/g.

ACAZDASÁGBANNEL KÜLDHETETLENEK

SERTÉSELADÁSOK ÉS VÉTELEK
legjobb és legpontosabban eszközöltetnek
úgy sovány mint hizott állapotban

Telefon 97-05. Telefon 97-05.

URL REZSŐ
Sertésbizományosnál Budapest VIII ker. Népszínházutca 22 szám Polgári serfözde bérpalota.

Megvételre kerestetik
egynéhány vagon zöld, nád,
kákamentes

széna.

Legolcsóbb ajánlatok „Preis-werth” jelige alatt **J. Aubrecht**
Annoncen-Bureau Prag, Graben
Spinka kéretnek.

Virágcserepeket

gyorsan szállít: Tóth József, Debreczen, Ferencz József-ut 8. sz.

Zelettetésre

80—100 darab tinó
vagy üsző kerestetik.

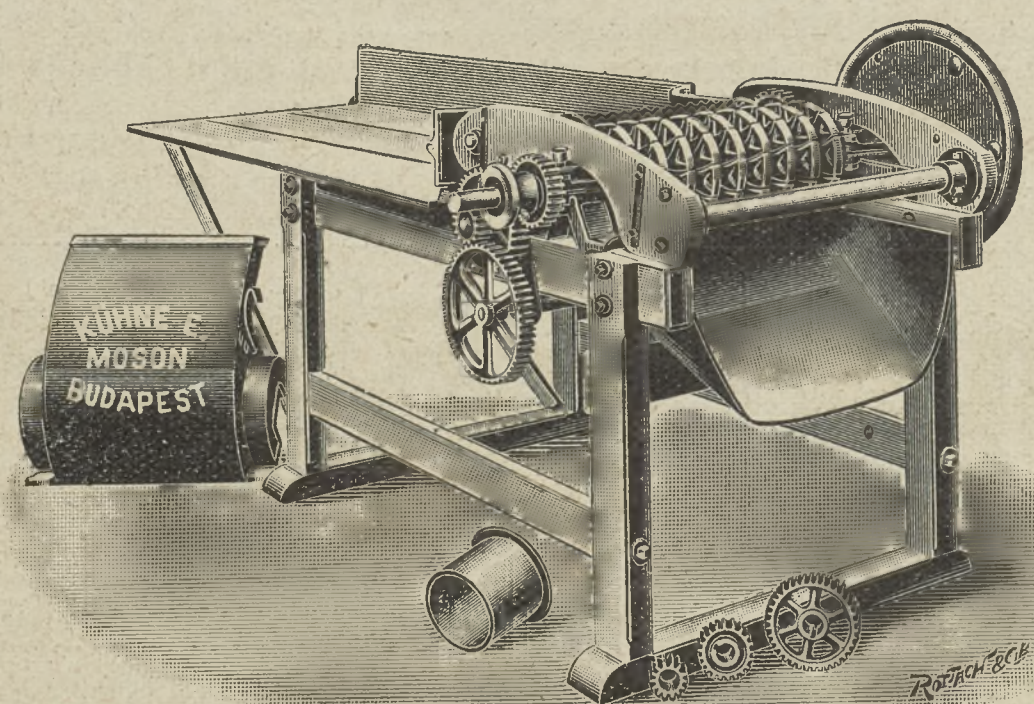
Megkeresések következő címre
intézendők: „Gazdasági intézőség
Gombospusztá, u. p. Nagyida,
Abaujmege.”

„RAPID”
műtrágyaszóró - készülék
1909. évi július hó 1-től fogva
46 koronáért kapható.
Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál:
Weisz Jakab
a szabadkai műtrágya-gyár és a „Tubular”
amerikai tej-separátor művek vezérkép-
viselője
Budapest, V., Lipót-körut 7/K. szám.

Az országos állatkiállítás pavillonjain használatban volt új kazal-, gép-, szekér- és repce-ponyvák 40% engedménnyel kaphatók. NAGEL ADOLF Budapest, V., Arany János-utca 10. sz. Zsák- és ponyva-kölcsönző intézet, manilla, kézi kéveköttő és kötélgyártás. ————— Telefon 35—92. ————— Táviratcím: Nagela.

„KÜHNE” mezőgazdasági gépgyár r.-t. **MOSONBAN**

elismert gondos kivitelben szállít:

szecsavágógépeket,

rejavágókat, darálókat,

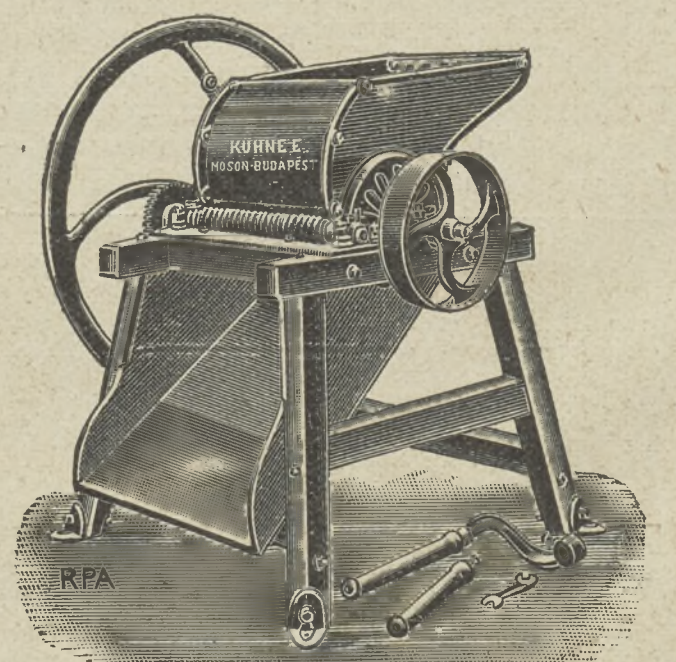
takarmányfüllesztőket,

Tornado kukoriczszár-tépőket, morzsolókat,

burgonyamosógépeket, teljes takarmánykamra-berendezéseket. * * * * *

* Főraktár: *
BUDAPEST, VI. ker.,
Váci-körut 57/a sz.

* Fiókraktár: *
DEBRECZEN és
TEMESVÁR. =

BŐRÖNDÖK

elsőrendű gyártmányok,
utazási és sport-
cikkek, raketek stb.

csekély havi törlesztésre kaphatók

NOWOTNY J. cégnél

Budapest, VI., Nagymező-utca 21. sz.

Kérjen sportárjegyzéket!

TÖRÖK A. ÉS TÁRSA BANKHÁZ R.-T.

Vásároljunk osztálysorsjegyet a

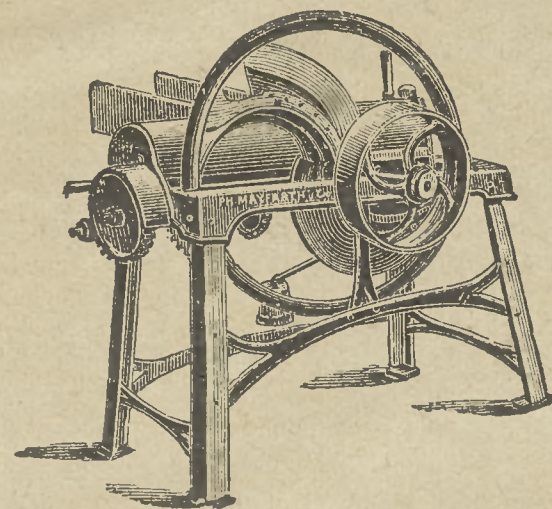
TÖRÖK PALOTÁBAN

Budapest, IV., Szervita-tér 3/c.

Fiókok: VI., Teréz-körút 46. V., Váci-körút 4.

Egész sorsjegy . . . . . K 12.—
Fél „ . . . . . „ 6.—
Negyed „ . . . . . „ 3.—
Nyolczad „ . . . . . „ 1.50

Huzás már f. é. november 18. és 20-án.

Takarmánykészítő gépek,
szecskavágók, répavágók,
daráló gépek,
takarmányfüllesztők,
trágyalé-szivattyúk,

gyártanak és szállítanak legújabb
:: és bevált szerkezet szerint ::

Mayfarth Ph. és Tsa mezőgazdasági gépgyárak,
vasöntődéék és gőzhámorok

Bécs II., Taborstrasse 71.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Képviselők és viszontelárúsítók kerestetnek.

Eladó birtokok

különböző terjedelemben:

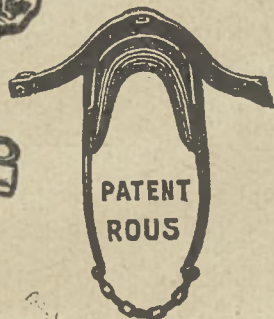
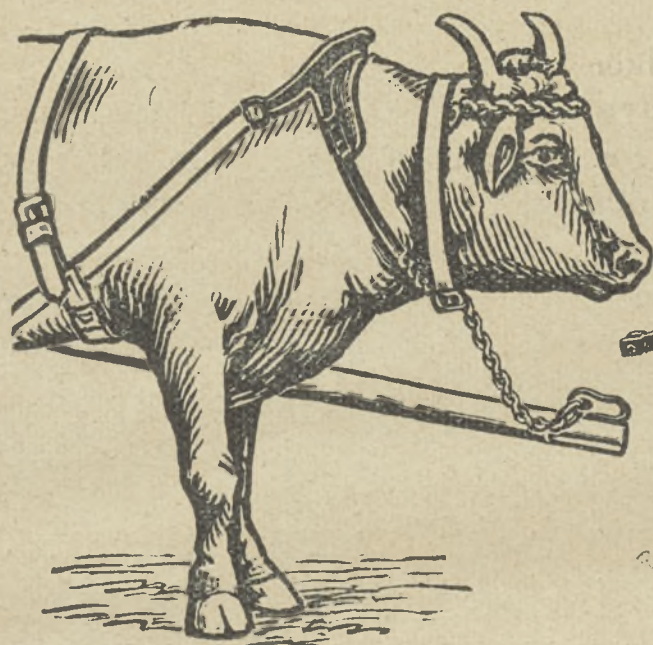
Baranya, Borsod, Esztergom, Fehér, Gömör, Győr, Jász-
Nagy-Kun-Szolnok, Komárom, Moson, Nógrád, Nyitra,
Pest, Sáros, Somogy, Szabolcs, Szatmár, Veszprém, Zala
és Zemplén megyékben.

Röjtöki Bauer Antal

Budapest, VIII., Baross-utca 4. szám.

Telefon 166-66.

Szabályozható marhajármok

előnyei a következők:

1. Egy kézi fogással bármely marha nyakára illeszthetők.
2. A vonóállatok le-szorítása teljesen mellőzve van.
3. Könnyűek és elpusztíthatlanok.

ÁRAK:

I pár Nr. I. tehének számára 18.50 korona.
I pár Nr. II. 500 kg. nehéz ökröknek 22.— korona
I pár Nr. III. 600-800 kg. nehéz ökrök számára 25.— K.

Kívánatra szállítunk I. borszerszámokat is.

Richard Basch, Prága-Weinberge.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Budapest, VIII., Baross-utca 10. szám.

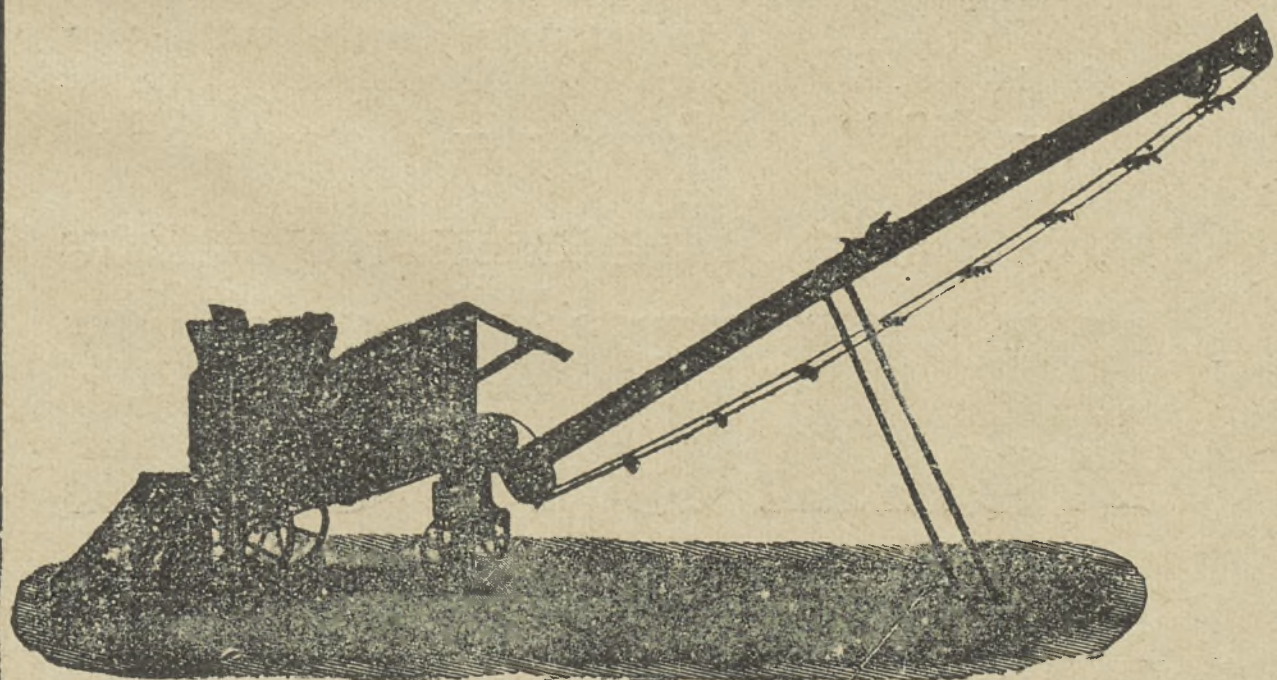
Alakult 1900.		Biztosítéki alap:		Alakult 1900.	
Alapítványok a kormány hozzájárulásával				1,980.100—	K
Tartalékok				1,255.767-35	„
				Összesen: 3,235.867-35 K	
1901. évi fölösleg	90.349—	K	1905. évi fölösleg	61.730-60	„
1902. „ „	59.782-26	„	1906. „ „	39.243-65	„
1903. „ „	109.331-73	„	1907. „ „	41.877-32	„
1904. „ „	72.483-23	„	1908. „ „	81.088-76	„

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére különféle módok szerint. Az üzleteredményben a biztosított tagok díjárnyukban részesülnek és az 1901. évi üzletfölsőlegről egy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1902. évi üzlet fölsőlege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2 százalékos díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adják fel biztosításukat 5 százalékos engedményben részesültek. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

Az igazgatóság.

Az Ásványi-féle szabadalmazott tengeriszártépgép

az egyedüli szerkezet, mely a tengeriszárat minden részeiben a legtökéletesebben feltépi és nem vágja dugószerű darabokra, mint az amerikai rendszerű gépek. Az egyedüli gép, melylyel takarmányrépa, répafejek levéllel, egyidejűleg a tengeriszárral a legtökéletesebben felaprithatók. Ezen kettős művelet semmiféle más géppel nem végezhető, mint az „Ásványi“-féle tengeriszártépgéppel 1909. évi tökéletesített kivitelben gyártja a szabadalomtulajdonos

Árjegyzék és ismertetés
ingyen és bérmentve. . . .

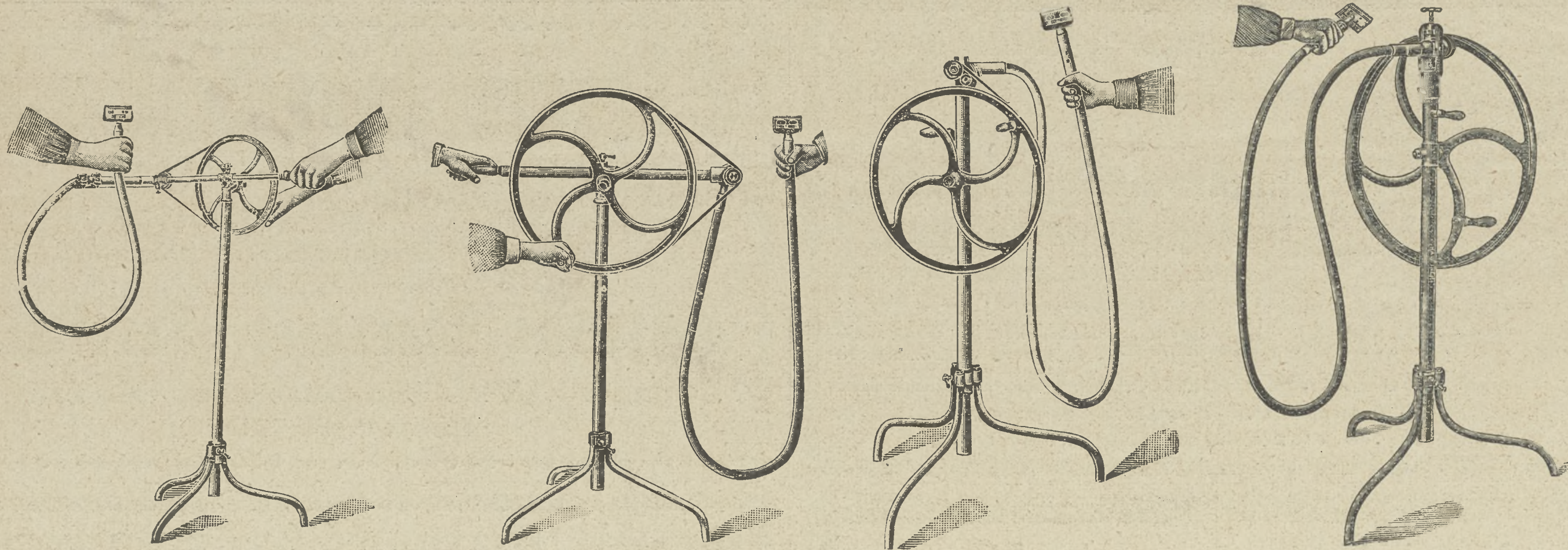
„NICHOLSON“
gépgyár részvénytársaság,
BUDAPEST, VI., VÁCZI-UT 17.

MINDEN GAZDA TUDJA,

hogy a rendszeres és alapos nyírás egyik főtenyezője háziállataink fejlődésének. A test anyagcseréje előmozdittatik, az étvágy fokozódik s az állat örömeikre gyarapodik. A lovak munkabírása nagyobbodik, közérzetük élénkebb s a tehenek bebizonyíthatólag több tejet adnak. E nyírógépekkel a nyírás játszva, oly alaposan elvégezhető, mint ahogy kézzel még megközelítőleg sem lehet.

Minden gyakorlatlan ember képes e nyírógéppel egy lovat vagy szarvasmarhát 10–12 perc alatt a legkönnyebben megnyírni.

A Hauptner-nyírógépek emellett rendkívüli munkaképességükkel, tartósságuk, egyszerű szerkezetük s könnyű kezelhetőségükkel tűnnek ki a többi gyártmányu nyírógépek fölött. Más silányabb reklámáruval össze nem tévesztendő.

8550. Eredeti Hauptner-nyírógép 30 cm. átm. lendkerék, 1½ m. hajlékony spiráltengelyvel, kendertömlemben, kis könnyű forgatható állvánnyal, teljes felszereléssel, 1 nyíróollóval ... K 75.—

8555. Erősebb kivitelben, 52 cm. átm. lendkerék, 2 m. spiráltengely, fogaskerékáttétellel, teljes felszereléssel, 1 nyíróollóval ... K 107.—

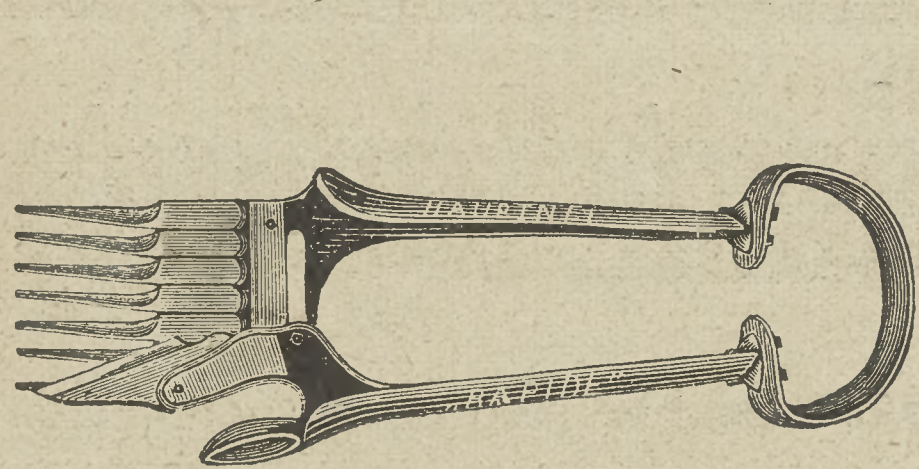
8565. Kitünő Hauptner-nyírógép. Leghasználtabb modell. A legkönnyebben szabályozható s könnyen hordozható állvánnyal, összecusukható háromlábbal, 52 cm. átm. lendkerékkel, szijhajtású, 2 m. spiráltengelyvel, bőrtömlemben, tengelytartóval s precíziós fogantyúval, összes kellékeivel, 2 nyíróollóval ... K 132.—

8750. Legújabb javított modellű Hauptner-nyírógép. Dörzshajtású, zajtalan működésű. Szilárd, szabályozható állvánnyal, összehajtható háromlábbal, 62 cm. lendkerékkel s 2 m. bőrtömlemben, spiráltengelyvel. Kiválóan gyorsanjáró, erősen szerkesztett, nagy üzemképességű gép. Tengelytartó s precíziós fogantyúval, összes kellékeivel, 2 nyíróollóval ... K 168.—

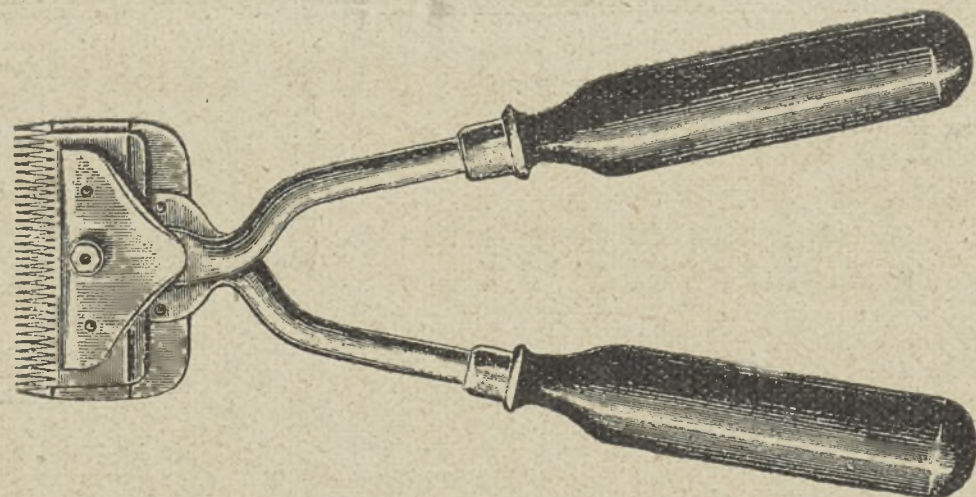
Nyíróollók élesítését bérmentes felküldésnél 24 óra alatt szakszerűen elintézzük.

A nyírógépek rendelésénél kérjük megadni, hogy azok ló, gulyabeli vagy istállószarvasmarhák, avagy juh nyírására kívántatnak-e, hogy a megfelelő nyíróollóval felszerelve szállithassuk.

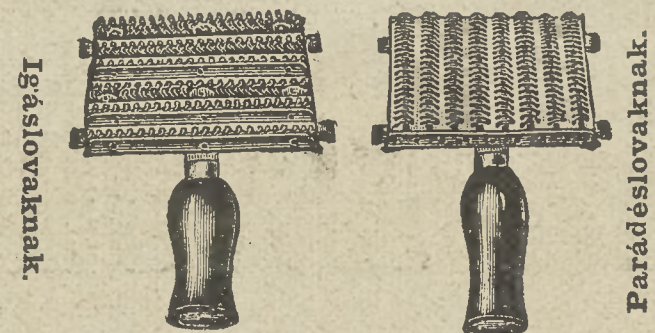
Árak budapesti raktárunkból ládába csomagolva, készpénzfizetés mellett értetődnek, kimerítő használati utasítással együtt.

8525. Eredeti „Rapide“ nyíróolló, szarvasmarha s juh nyírására a létező legjobb kézi nyíróolló, 1 tartalékkéssel dobozban ... K 3.58

8504. Hauptner A modellű kétkezes nyíróolló, szabályozócsavarral, nikkelezve ... K 6.85

„Bucefalus“ a legkitünőbb állatvakarók, amelyek a bőrt fel nem sebzik, igen erős kivitelben s rozsdá ellen védő anyaggal bevonva, parádés- vagy igazlovaknak kétféle kivitelben. Darabja ... K 2.50

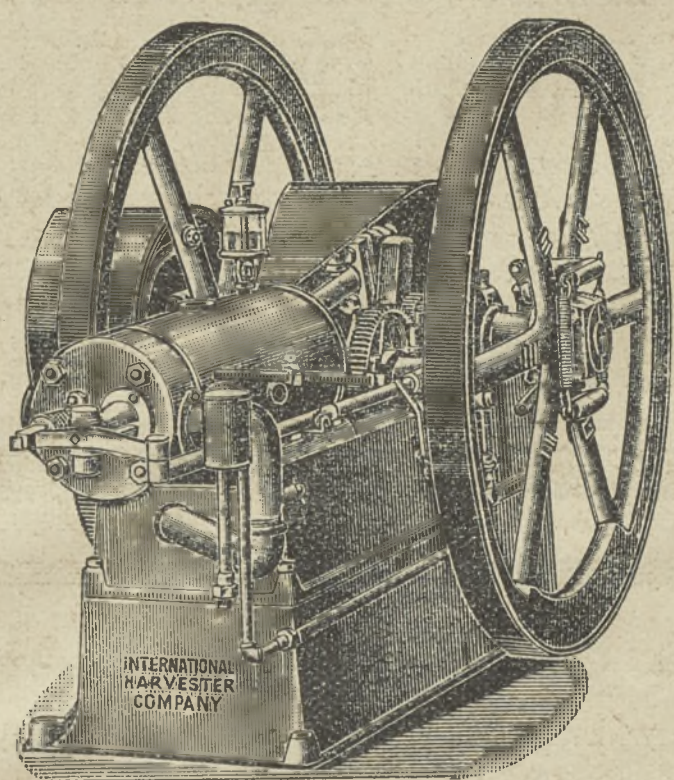
Főraktár és vezérképviselő:

GEITNER és RAUSCH

cégnél

BUDAPEST, VI. KERÜLET, ANDRÁSSY-UT 8/G. SZ.

I. H. C. benzine motor.

Mc CORMICK

Harvesting Machine Comp., Chicago, U. S. A.

Igazgatóság és főraktár:

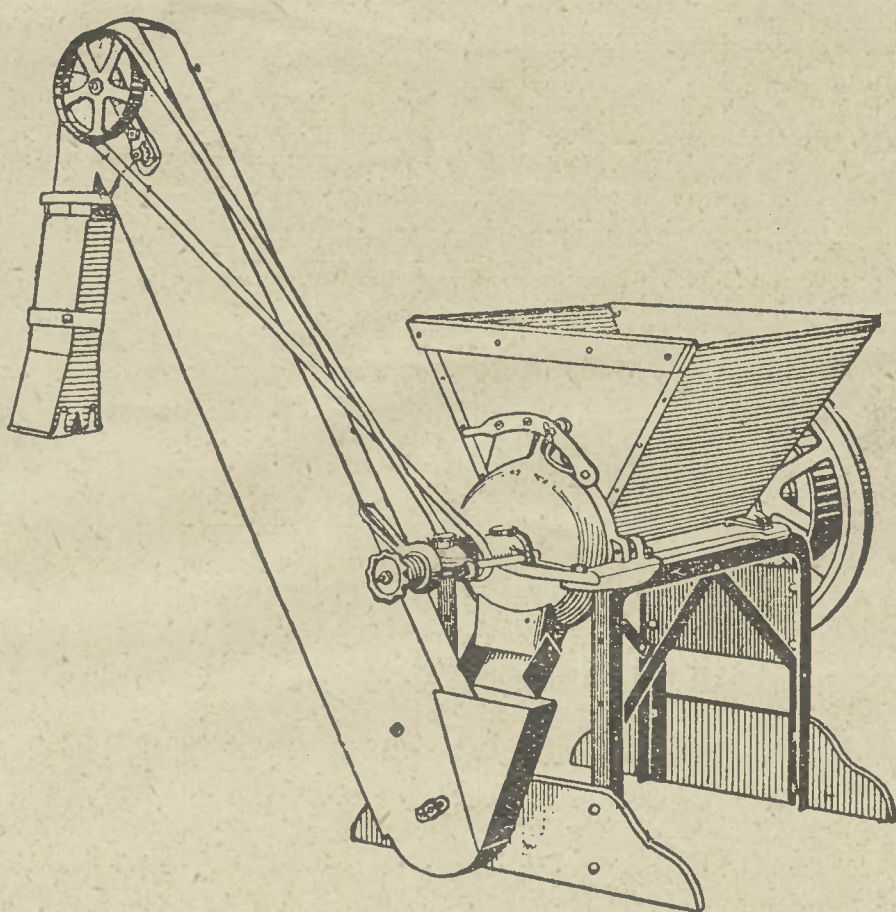
Budapest, V., Alkotmány-utca 12. sz.

I. H. C. BENZINMOTOROK

1—25 tényleges lóerővel stabil felállításra és lokomobil alakban mint takarmánykészítő, vízszivattyúzó és cséplőmotorok rohamosan terjednek, mert **üzemük a legegyszerűbb, legbiztosabb és legolcsóbb.**

☞ Gazdasági célokra csakis az eredeti amerikai I. H. C. benzine motor felel meg, mert kezelését az egyszerű béres is elsajátítja. ☞

Teljes modern takarmánykamra-berendezést a legjutányosabb árban szállítunk és azok tervezését műszaki közlegeinkkel díjmentesen végezzük.

„International“ egyetemes csévestengeri-daráló gép.

Mc Cormick TÁRCSÁSBORONÁK

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén a legkedveltebbek és legelterjedtebbek. **A tavaszi szántásokra a legújabb szabadalmazott és a hazai viszonyoknak teljesen megfelelő Mc Cormick**

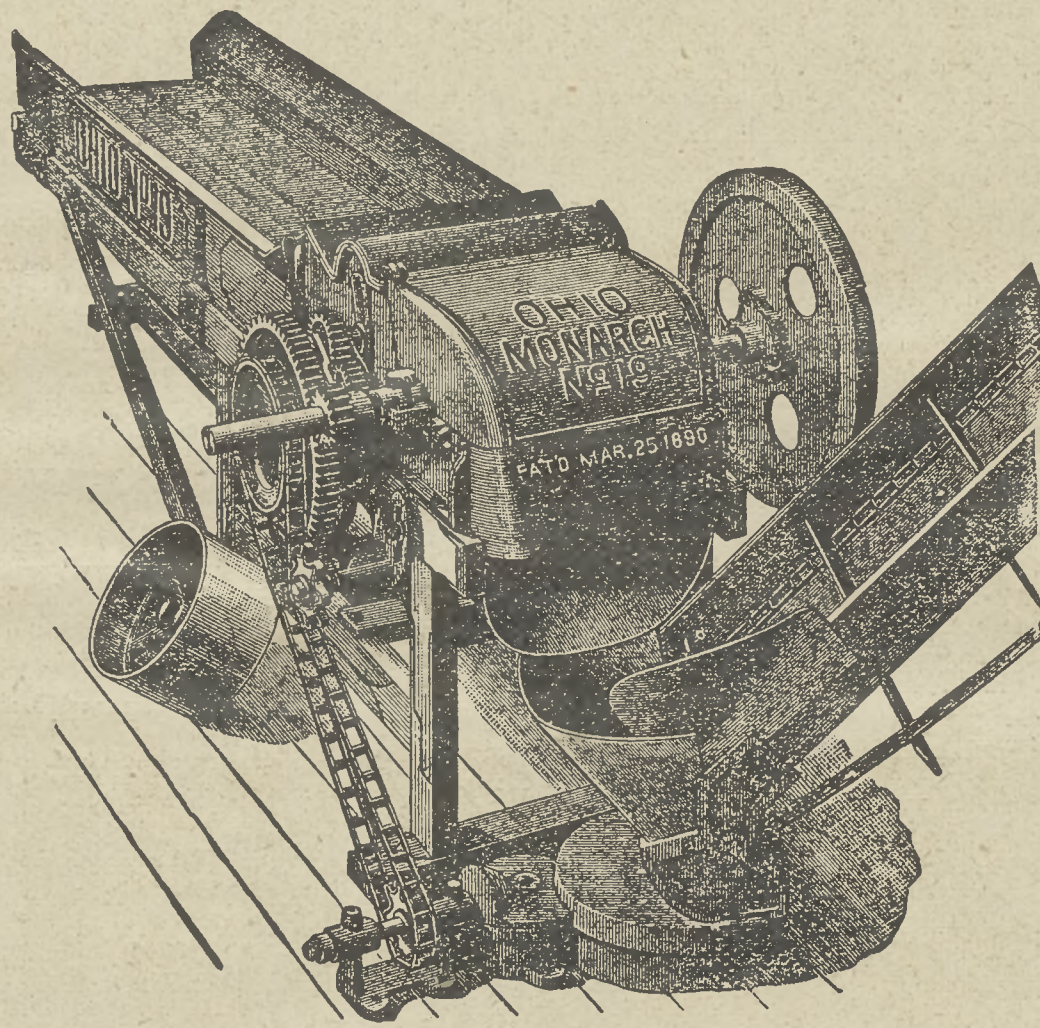
tárcsás boronát

már most kérjük megrendelni, miután gyárunk különben nem képes az óriási szükségletet idejében szállítani.

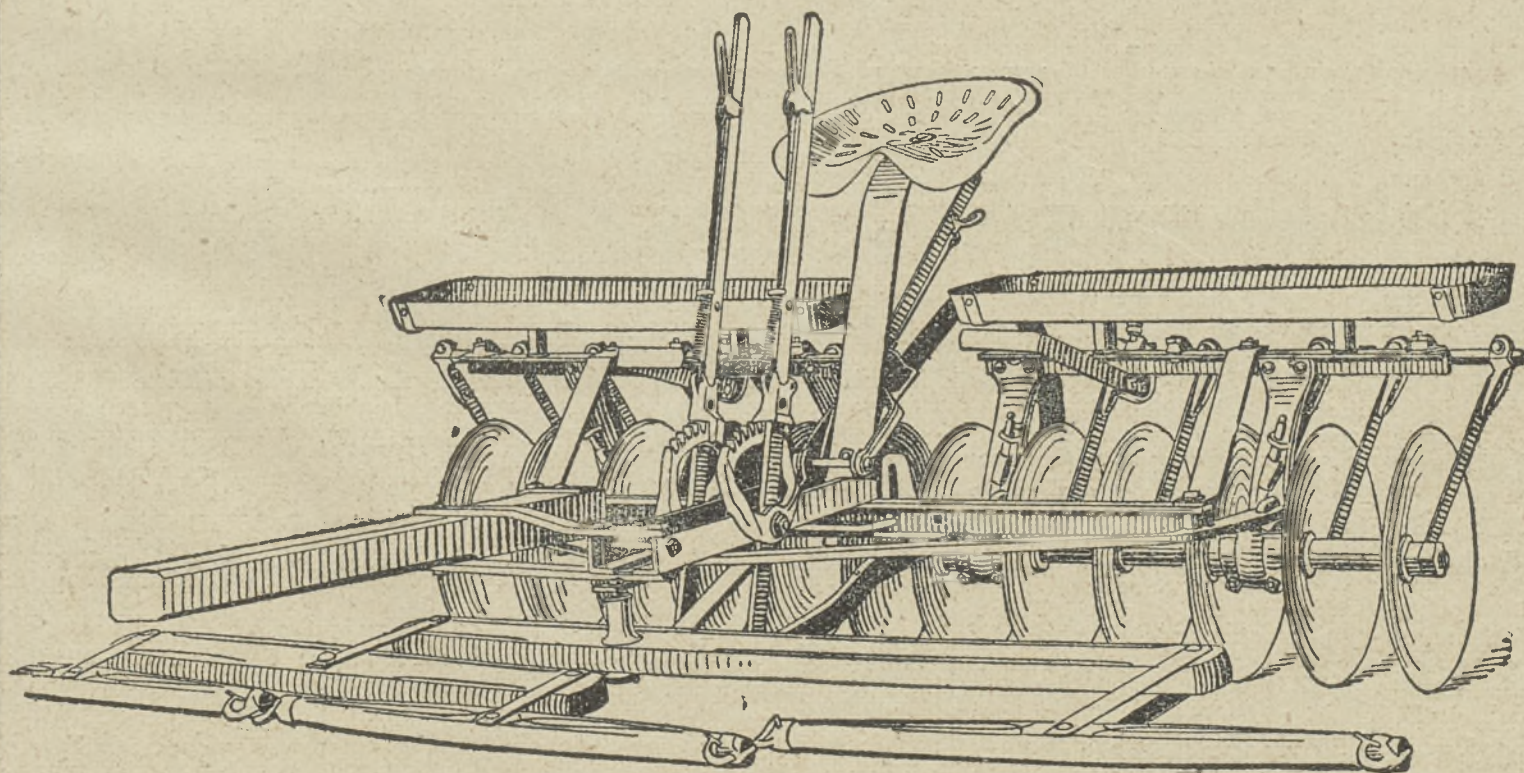
„OHIO“ = eredeti amerikai = takarmánykészítő gépeinket

államilag szubvencionált községek mint a legjobbnak bizonyult gépet óriási mennyiségben vásárolják.

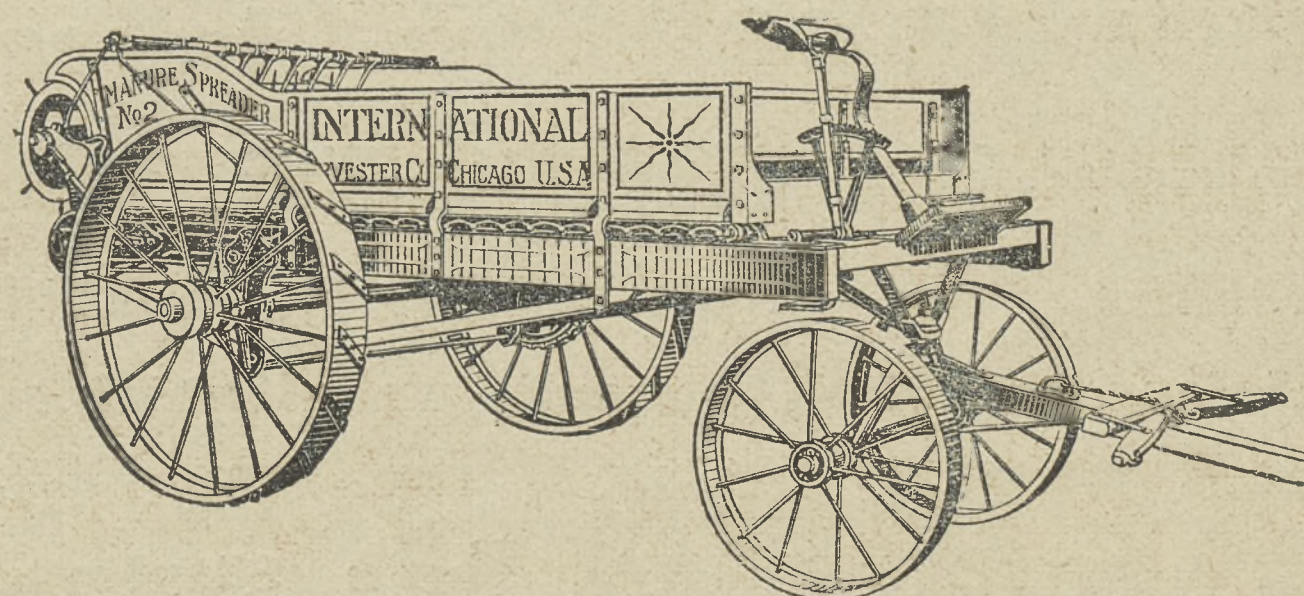
Képes árjegyzéket kívánatra díjmentesen küldünk.

„Ohio“ tengeriszártépő gép.

Mc Cormick tárcsásborona.

„International“ istállótrágyaszórókocsi.

ALAPITTATOTT 1850-ben.

TELEFON 42-50.

— EREDETI —
FWLER-FÉLE GŐZEKÉK

— PÁRATLANOK —

munkateljesítményben, tartósságban és az üzemben való takarékoságban

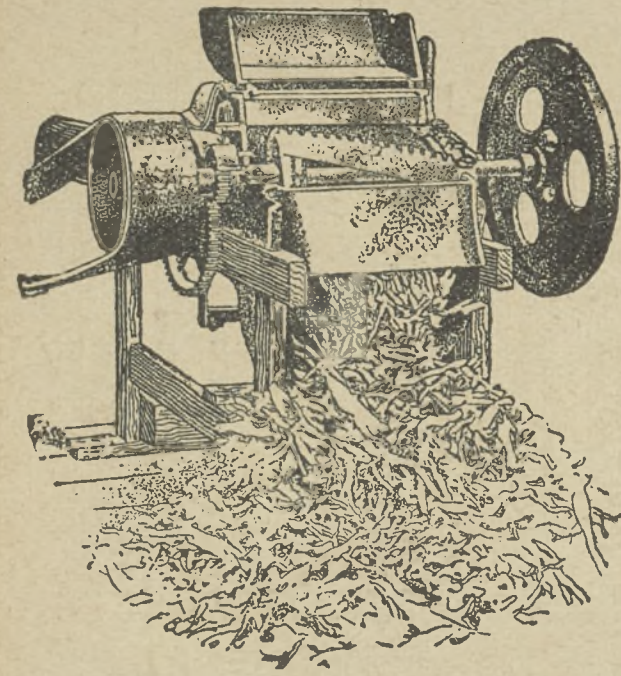
JOHN FWLER & Co

BUDAPEST—KELENFÖLD

vasutállomással szemben.

Dió- és kőriska

10—100 darabszámra, de nagy mennyiségekben is vételre kerestetik. Utbaigazítással szolgál a „Gazdasági Lapok” kiadóhivatala 925. szám alatt.

AZ ŐSZI IDÉNYRE

ajánlom legkitünőbb takarmány-előkészítő-gépeimet, u. m.:

Kézi, járgány- és gőzhajtásra alkalmas **szecs kavagó-gépek**, eredeti amerikai „OHIO” **tengeri-szártépő-gépek**, melyek szecs kavagásra is jól használhatók, csöves tengeri darálásához is jól alkalmas **daráló-gépek**, különböző nagyságú **répavágó-gépek**, „REFORM” **burgonyagőzölők**, és golyós és hengeres csapágyakkal bíró fedett biztonsági **járgányok**.

Raktáron tartatnak a **Rudolf Sack** gyár elismert legkitünőbb **ekéi, vetőgépei** és **talajmivelő eszközei**, valamint a **Deering-féle tárcsásboronák**, önműködő metszőkészülékkel bíró **szalmakötél-fonógépek** és legnagyobb munkaképességű **burgonyaosztályozó gépek**.

Árjegyzékkel kívánatra készségesen szolgál:

PROPPER SAMU mezőgazdasági gépüzlete
Bpest, V., Váci körut 52.

A LEGJOBB ÉS LEGOLCSÓBB ÉPÍTŐANYAG

a homokból, cementtel vagy mészszel készült falazótégla, tetőcserép, fal és padlólapok, csövek stb., **Dr. Gaspary** rendszere szerint előállítva, **Dr. Gaspary** kézi vagy erőhajtásra berendezett gépein vagy formáin, a legkülönbözőbb árakban. — A 84. számú ismertetési brosúra ingyen. — Levelezés és nyomtatványok magyar nyelven.

LEIPZIGER CEMENTINDUSTRIE Dr. GASPARY & Co.
MARKRANSTÄDT, Leipzig mellett (Németország).

Kubinyi Géza gazdaságának

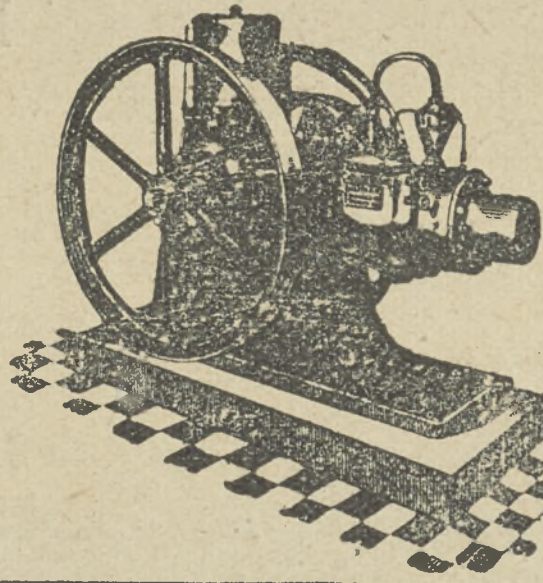
haszonbérbe adása folytán eladásra kerül orsz. törzs. tisztavérű simmentháli tenyészet; és pedig:

30 drb — részben már megellett, nagyobbreszt a legközelebbi hónapokban megellő hasas, végre kiválóan tejelő és válogatott szépségű — **fajtehen.**

20 drb ugyancsak az említett tehenektől származott, nagyobbreszt pedig már felüzekedett 2-3 éves igen szép **fajüsző.**

Érdeklődőknek szívesen válaszol:

A gömörpanyiti gazdaság, Gömörpanyit.
Vasut, Posta: Helyben.

CLIMAX és ECLIPSE

nyersolaj-motorok és lokomobilok.

Legjobb és legolcsóbb hajtóerő mezőgazdasági és ipari czelokra

Nincs robbanási veszély, se pénzügyöri ellenőrzés. — Elsőrangú referenciák.

BACHRICH és TÁRSA motorgyár
Budapest, Szabadság-tér, Tőzsde-palota

A szőlő trágyázása.

Irta: **Ordódy Lajos.** — Ára 3 korona. Ajánlott küldéssel 3.45 korona. Utánvétellel küldve 3.65 korona. Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessék. — Megszerezhető a **Gazdasági Lapok** kiadóhivatalában, **Budapest, IV., Múzeum-körut 7.**

≡ **KEMNA** szabadalmazott ≡

FORRÓGŐZEKÉI

SCHMIDT mérnökdoktor hírneves **füstcső-tulhevitőjével minden más** nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett **rendszer** úgy **teljesítőképeség**, mint **tartósság** tekintetében **messze felülmulnak** és **lényegesen kevesebb szén** fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel készséggel szolgál

KEMNA J. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8. sz.
Sürgőnyczim: **KEMNA, BUDAPEST.** Telefon 91-21.